

LETO XXIV. Stev. 301
IZDAJA IN TISKA
CZP «LJUDSKA PRAVICA»
DIREKTOR BENO ŽUPANČIČ
UREJA OREDNIŠKI ODBOR
GLAVNI OREDNIK
IN DIREKTOR LISTA
IVAN SINKOVEC
List izhaja vsak dan razen
petka - Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

«LJUDSKA PRAVICA»
USTANOVljena 1. OKTOBRA
1934 - MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHAJA-
LA KOT 14-DNEVNIK IN TED-
NIK - OD OSVOBODITVE DO
1. JULIA 1951 KOT DNEVNIK,
NATO PA KOT TEDNIK -
OD 1. JUNJA 1953 IZHAJA V
REDAKCIJSKI POVEZANOSTI
Z «BORBO»

P R E D S E D N I K T I T O N A B A N D U N Š K I U N I V E R Z I

Koeksistenca ni ne taktika ne premor marveč napor za zagotovitev trajnega miru in mednarodnega sodelovanja

Stotisoči ljudi so predsednika v Bandungu sprejeli kakor še nobenega tujega državnega poglavarja — Podelitev častnega doktorata našemu predsedniku

Bandung, 26. dec. (Tanjug). — Ko je predsednik Tito s svojim spremstvom včeraj dopoldne prispel v Bandung, da bi na tukašnji univerzi sprejel častni doktorat, so mu pridile ogromne množice takšne manifestacije, kakršnih v Indoneziji še ni bil deležen noben tuj državni poglavar. Več stotisoč ljudi ga je čakalo v mestu že od ranega jutra. Vse mesto je okrašeno z nešteti indonezijskimi in jugoslovanskimi zastavami, s stoterimi portreti predsednika Tita in Sukarna in transparenti z dobrodošlicami.

Iz življenja na indonezijski vasi: spravljanje riža v snopih na skedenj, ki ga imajo kmetje po navadi kar nad svojimi stanovanjskimi prostori

Že na vsej 120 km dolgi poti iz Bogora v Bandung so bili državni gostje in predsednik Sukarno od vasi do vasi deležni navdušenih manifestacij prijateljstva. Na hribu Gede v mestecu Cipanas so se gostje ustavili, da bi si ogledali poletno rezidenco predsednika Sukarna. Potem so se peljali mimo delujočega žrela ognjenika Kavah Ratu. V Bandungu so prispeli okrog 13. Pred guvernerjevo palačo je predsednik Tito izstopil iz avtomobila in odzdravil veliki množici. Ko je godba odigrala jugoslovansko in indonezijsko himno, je predsednik Tito pregledal častno četo indonezijske vojske. Dve indonezijski dekleti sta obesili Titu in

Sukarnu okrog vratu venca iz krasnih javanskih rož, njenima soprograma pa izročili lepa šopka cvetja.

Ob veličastnem sprejemu

Predsednik Tito se je pod vtisom veličastnega sprejema, ki so mu ga pripravili Bandažani, zahvalil za dobrodošlico. Pred mikrofonom je izrazil zadovoljstvo, da se mu je ponudila priložnost priti v to »čudovito mesto in čudovito indonezijsko deželo. Jugoslovanski narodi poznajo napore indonezijskega ljudstva in vaše prizadevanje, da zaživite boljše življenje. Mi poznamo tudi vaše težave, na katere zadevate,« je

rekel in poudaril, da je prišel v Indonezijo, da bi bolje spoznal ljudstvo te dežele, ker je v odnosih med narodi zelo potrebno in tudi koristno za razvijanje uspešnega mednarodnega sodelovanja.

Potem je predsednik Sukarno dejal, da se Jugoslavija in Indonezija borita proti imperializmu in kolonializmu, da sta povezani z vezmi prijateljstva, da sodelujeta in se medsebojno podpirata. Jugoslavija uveljavlja svojo neodvisno politiko in nasprotuje slehernemu vmešavanju od zunaj in slehernemu gospostvu. Indonezija uveljavlja prav takšno neodvisno politiko.

Na bandunški univerzi

Popolodne je bila na bandunški univerzi svečanost, na kateri je bil predsednik Tito promoviran za častnega doktorja prava. Profesor prava in zgodovine jugoslovanskega predsednika v boju za neodvisnost, ki je rodil ustanovitev Federativne ljudske republike Jugoslavije. Obširno je govoril tudi o vlogi, ki jo je imela Jugoslavija pod vodstvom maršala Tita v boju za stvar miru, potem pa je izročil predsedniku Titu insignije častnega doktorata.

GOVOR NAŠEGA PREDSEDNIKA REPUBLIKE

ELEMENTI REAKCIJE IN NAPREDKA v sedanji fazi odnosov med narodi vsega sveta

V svojem govoru se je predsednik Tito zahvalil za počastitev, ki mu jo je izkazala ta visoka indonezijska znanstvena ustanova. Dobro ve, je dejal, da je bandunška univerza razen vloge, ki jo ima v znanstvenem in kulturnem razvoju Indonezije, odigrala pomembno vlogo tudi v revolucionarnem boju te velike in lepe dežele in dala indonezijskemu ljudstvu velike voditelje, ki so vse svoje znanje in moči posvetili boju za narodno svobodo in neodvisnost.

»Spričo takšne vloge te ustanove za vašo deželo in za vaš boj,« je dejal, »vidim v tej počastitvi tudi simboličen izraz priznanja Jugoslaviji in njenim narodom za njihov boj za stvar

miru, svobode in splošnega napredka. Zato je hvaležnost, ki vam jo tu izražam, tem večja. Zlasti bi rad poudaril, da me veseli, da mi je to visoko čast izkazala univerza v mestu, kjer je študiral tudi naš spoštovani gostitelj, predsednik Sukarno, v mestu, v katerem zdaj zaseda vaša ustavodajna skupščina, ki bo v novem temeljnem zakonu vaše dežele izrazila in obravnavala slavne revolucionarne svobodomiselnosti in pridobitve narodov Indonezije, v mestu, kjer je bila leta 1955 prva konferenca vseh svobodnih narodov Azije in Afrike, znana širom po svetu.»

Potem je predsednik Tito govoril o glavnem elementu

njega revolucionarnega boja jugoslovanskih narodov in o njihovih nadaljnjih naporih v graditvi socialistične družbe.

O mednarodnih stikih je med drugim rekel, da so za sedanjí mednarodni položaj značilni predvsem elementi hladne vojne, ki

prihajajo do izraza zdaj bolj zdej manj. Takšno stanje prizadeva človeštvu resnične skrbi, kajti po ostrini in obsegu teh elementov bi človek sodil, da vlada na svetu nekakšna prisilnost in da subjektivni činitelji niso odgovorni za sedanjo mednarodno napetost.

Ovire pozitivnega razvoja

»Na drugi strani pa se kot nasprotje politike hladne vojne na svetu čedalje bolj krepi ideja, da je miroljubna in aktivna koeksistenca z različnimi družbenimi sistemi edina alternativa za postopno in progresivno premagovanje številnih problemov sodobnega sveta in da politika na pozicijah sile oziroma vojna kot neogibna posledica te politike ne more biti sredstvo za urejanje spornih mednarodnih problemov. To je očitno sad pozitivnega delovanja tistih sil, ki jih vidimo v vseh deželah in ki se aktivno zavzemajo za ohranitev miru in za razvoj mednarodnih stikov v smeri vsestranskega sodelovanja skladno z načeli ustanovne listine OZN.«

»Če se ozremo nazaj, bomo videli, da so nove socialistične sile na svetu zadele na srdit odpor in na odkrit poskus, da bi pozitivne družbene spremembe v posameznih deželah v krvi zadušile. O tem priča srdit boj v Sovjetski zvezi v prvih letih po Oktobrski revoluciji. Odtlej pa je nastalo na svetu mnogo velikih in važnih sprememb, čeprav so si najbolj reakcionarne sile venomer prizadevale preprečiti družbeni razvoj ter krepitev na-

prednih in socialističnih sil na svetu.«

Potem je predsednik Tito dejal, da ne gre za to, ali se kdo strinja z notranjo ureditvijo te ali one dežele ali ne, in zlasti tistih dežel, ki utirajo družbenemu razvoju nove poti. Nasprotniki novega, nasprotniki socializma in napredka napadajo samo bistvo tistih pozitivnih družbenih in političnih sprememb, ki nastajajo, in pri tem pa izkoriščajo slabe strani, napake in pomanjkljivosti kot razlog za svoje napade. Tudi povojni mednarodni razvoj je ubral negativno smer spričo zanižanja osnovnih pravic posameznih narodov, da sami odločajo o svoji usodi.

Potem je predsednik Tito govoril o drugem važnem momentu v mednarodnih stikih in opozoril na dejstvo, da se mnogi narodi uspešno bore za osvoboditev izpod kolonialnega suženjstva, za svojo narodno neodvisnost. Pri tem zadevajo od odpor kolonialnih sil, ki bi rade obdržale svoje kolonialne posesti ter svoj vpliv v že svobodnih in neodvisnih deželah. Spremembe, ki nastajajo z osamosvajanjem kolonialnih narodov, pomenijo v bistvu nov in napreden element v mednarodnih stikih. Kolonial-

(Nadaljevanje s 3. strani)

ZASEDANJE ZVEZNE LJUDSKE SKUPŠČINE ZAKLJUČENO

Sprejet je zakon o nacionalizaciji stanovanjskih hiš in gradbenih zemljišč

Nacionalizirajo se vse stanovanjske hiše z nad dvema normalnima stanovanjema ali tremi manjšimi stanovanji — Gradbeni rajoni v mestnih naseljih se v celoti nacionalizirajo — Sprejet je tudi odlok o minimalnih osebnih dohodkih v gospodarskih organizacijah ter spremembe nekaterih zakonov v zvezi s tem odlokom

Beograd, 26. dec. Oba doma Zvezne ljudske skupščine sta danes dopoldne nadaljevala delo. Na ločenih sejah sta sprejela osnutek odloka o minimalnih osebnih dohodkih v gospodarskih organizacijah, zakon o davku na osebni dohodek državljanov, zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o prispevku k proračunu iz osebnih dohodkov delavcev, zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o davku na dohodke od avtorskih pravic in o skladu za pospeševanje kulturne dejavnosti ter nekatere druge spremembe zakonov. Oba zbora sta tudi sprejela zakon o nacionalizaciji stanovanjskih hiš in gradbenih zemljišč.

S seje Zveznega zbora

Beograd, 26. dec. (Tanjug). — V debati o osnutku odloka o minimalnih osebnih dohodkih delavcev gospodarskih organizacij, s katerim je Zvezni zbor začel današnjo dopoldansko sejo, so sodelovali štirje ljudski poslanci. Poslanec dr. Marijan Dermastia je izrazil mnenje, da bi morali v novem letu temeljito proučiti tudi vprašanje, kako najti še boljše izhod, ki bi zlasti razvil pobudo v smeri naraščanja delovne storilnosti.

Potem je zvezni zbor soglasno sprejel osnutek odloka o minimalnih osebnih dohodkih delavcev gospodarskih organizacij.

Potem je prišel osnutek zakona o davku na osebni dohodek državljanov na glasovanje in Zvezni zbor ga je soglasno sprejel. Potlej je Zvezni zbor soglasno sprejel osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o prispevku k proračunu iz osebnega dohodka delavcev. Soglasno je sprejel tudi osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o davku na avtorske pravice in o skladu za pospeševanje kulturne dejavnosti.

Po izglasovanju teh zakonov je začel obravnavati osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih odnosih. Edini govornik o tem osnutku je bil predstavnik ZIS Moma Marković. Po njegovi obrazložitvi je zbor soglasno sprejel osnutek za-

kona o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih odnosih.

Potem se je začelo obravnavanje o osnutkih zakona o podaljšanju mandata delavskih svetov, zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o elektrogospodarskih organizacijah, zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o javnih uslužbenih ter zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o prispevku k stanovanjski izgradnji. Ker se ni noben poslanec oglasil k besedi o teh zakonskih osnutkih, so jih soglasno sprejeli.

Sledilo je obravnavanje osnutka odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o stopnjah prispevka za socialno zavarovanje. V debati sta sodelovala ljudski poslanec Jerko Radmilović in poverjenik ZIS Nikola Balog. Po izglasovanju osnutka odloka o spremembah in dopolnitvah od-

loka o stopnjah prispevka za socialno zavarovanje so sejo Zveznega zbora prekinili.

V nadaljevanju seje, ki se je začela takoj po nadaljevanju skupne seje obeh domov, na kateri je poročala predstavnica ZIS Lidija Sentjere, je začel Zvezni zbor obravnavati osnutek zakona o nacionalizaciji stanovanjskih hiš in gradbenih zemljišč. V debati o tem osnutku sta sodelovala samo poročevalca odbora za organizacijo oblasti in upravo ter zakonodajnega odbora ljudska poslanca Grujo Novaković in Vojko Garčević. Zatem je dal predsedujoči Mladen Iveković osnutek zakona o nacionalizaciji stanovanjskih hiš in gradbenih zemljišč na glasovanje in Zvezni zbor je ta zakon soglasno sprejel.

Na koncu seje so predstavniki ZIS odgovarjali na nekatera vprašanja ljudskih poslancev.

S seje Zbora proizvajalcev

Beograd, 26. dec. (Tanjug). Zbor proizvajalcev Zvezne ljudske skupščine je danes kmalu po 9. nadaljeval debato o osnutku odloka o minimalnih osebnih dohodkih delavcev in uslužbencev gospodarskih organizacij. Poslanci so se v razpravi izrekli za osnutek odloka o minimalnih osebnih dohodkih delavcev gospodarskih organizacij, hkrati pa so poudarjali njegov začasni zna-

čaj in potrebo, da še nadalje izpopolnjujejo tarifno politiko.

Potem je Zbor proizvajalcev Zvezne ljudske skupščine soglasno sprejel osnutek odloka o minimalnih osebnih dohodkih v gospodarskih organizacijah.

V nadaljevanju debate v Zboru proizvajalcev je predstavnik ZIS Nikola Minčev obrazložil predložene spremembe v zakonu

(Nadaljevanje na 2. strani)

Ljudski poslanci odhajajo z zasedanja

VREMENSKA NAPOVED

za soboto, 27. decembra
Spremenljivo in pretežno oblačno vreme. Zlasti dopoldne po kotlnih megla. Nočne temperature med 3 in 2, v Primorju 6, dnevne med 5 in 6 na Primorskem do 12 stop. Celzija.
Področje vsokrega zračnega pritiska se iznad Rusije širi proti srednji Evropi. Nad Balkanom in nad vzhodno Evropo se še zadržuje hladni zrak, ki povzroča oblačnost.

IZ POROČILA PREDSTAVNICE ZVEZNEGA IZVRŠNEGA SVETA LIDIJE ŠENTJURC

Družba prevzame v last

tudi vsa poslovna poslopja in prostore, ki po svoji zmogljivosti ne služijo izključno državljanu, družbeni organizaciji ali združenju državljanov — Izvzeta so samo kmetijska gospodarska poslopja, poslopja stanovanjskih zadrug ter poslopja, ki služijo verskim skupnostim za njihovo versko dejavnost, župnišča in podobna poslopja

(Nadaljevanje s I. strani)

o prispevku k proračunom iz osebnih dohodkov delavcev in v zakonu o davku na dohodke od avtorskih pravic ter skladu za pospeševanje kulturne dejavnosti, kakor tudi osnutek zakona o davku na osebni dohodek državljanov.

Zbor proizvajalcev je brez zaprave sprejel te spremembe in predložene v zakonu o pri-

spevku k proračunom iz osebnega dohodka delavcev in spremembe zakona o delovnih razmerjih kakor tudi zakonski osnutek o podaljšanju mandata delavskim svetom. Sprejel je tudi spremembe v zakonu o elektrogospodarskih organizacijah ter poročilo odbora za gospodarske organizacije o odobritvi statuta Zveze trgovinskih in Zveze obrtnih zbornic Jugoslavije.

Potlej je začel Zbor proizva-

jalcev obravnavati osnutek za nacionalizacijo stanovanjskih hiš in gradbenih zemljišč. Po tej razpravi je predsedujoči Paško Romac dal osnutek zakona o nacionalizaciji stanovanjskih hiš in gradbenih zemljišč na glasovanje. Zbor proizvajalcev je predloženi zakon soglasno sprejel. Potlej sta predstavnik ZIS Moma Marković in dr. Leo Geršković odgovarjala na vprašanja poslancev.

zakona skladno z urbanistično politiko občine.

Določanje meja med mestnim in kmetijskim zemljiščem bo omogočilo, da se bomo obravnavanja njihovih družbeno ekonomskih značilnosti lotili z vidika socialistične teorije in prakse, konkretno, da bo omogočeno podružbljenje vsega mestnega organizma, nosilca družbeno dosegene mestne rente.

Odkodnina za nacionalizirano lastnino

Za nacionalizirano lastnino se po osnutku zakona prizna odkodnina. Za nacionalizirano hišo ali stanovanje kot poseben delež hiše pripada prejšnjemu lastniku odkodnina v znesku do 10% najemnine, ki se plačuje za tisto hišo ali stanovanje na dan uveljavljanja tega zakona, in sicer za 50 let ali za čas, dokler stoji hiša, kolikor je ta čas krajši od 50 let.

Za nacionalizirano nezazidano gradbeno zemljišče se plača odkodnina, ki se določi po tarifi za odkodnino razlaščenega zemljišča. Naravno je, da se izplača odkodnina šele začetni s prodajo zemljišča občini ali uporabniku, ki ga občina določi, in sicer tudi v obrokih na 50 let. Občinski ljudski odbori lahko skrajšajo rok odplačevanja, oziroma povečajo obroke, za zemljišče, ki je služilo kmetijskemu proizvajalcu kot edini vir dohodkov, pa mu lahko dajo v zameno zemljišče zunaj ožjega gradbenega območja, če ima občinski ljudski odbor to možnost.

Nacionalizacijo bodo izvajale posebne komisije

Postopek za nacionalizacijo stanovanjskih hiš in gradbenih zemljišč je izvzet iz pristojnosti rednih sodišč in uveljavijo ga posebne komisije. Vzrok je v tem, ker gre za specifičen ukrep in odnose, za katere ni moč določiti povsem čvrstih norm. Osnutek zakona predvideva ustanovitev občinskih in okrajnih komisij. Občinske komisije bodo ukrepale v prvi stopnji, okrajne pa v drugi in zadnji. Ker je v postopku za nacionalizacijo izključen upravni spor, osnutek zakona predvideva ustanovitev komisij pri republikih in izvršnih svetih avtonomnih enot, kakor tudi zvezne komisije, ki bo imela pravico redigrirati odloke in hkrati dajati potrebne napotke in smernice za izpolnjevanje tega zakona.

Novi družbeni in pravni odnosi, ki jih določa ta zakonski osnutek, so velika vzpodbuda za nadaljnji ustvarjalni razvoj našega komunalnega sistema na še čvrstejši socialistični podlagi. Ti odnosi nudijo tudi konkretne družbeno-politične in materialne pogoje za hitrejšo naraščanje življenjskega standarda mestnega prebivalstva in zato prosim tovariše ljudske poslance, da predloženi zakon sprejmejo.

Izvoljen skupščinski odbor za družbena sredstva

Po ekspoziciji Lidije Šentjurg o osnutku zakona o nacionalizaciji stanovanjskih hiš in gradbenih zemljišč, ki so ga poslanci pozdravili z dolgotrajnim ploskanjem, sta oba domova izvolila skupni skupščinski odbor za družbena sredstva.

S tem je bila skupna seja domov zaključena. Potem je imel odbor za družbena sredstva seja, na kateri je izvolil za predsednika Miko Špiljaka, za sekretarja pa Milorada Zoriča.

IZ POROČILA Lidije Šentjurg

Predloženi zakon o nacionalizaciji stanovanjskih hiš in gradbenih zemljišč ni prvenstveno gospodarskega pomena, čeprav tudi te strani ne smemo podcenjevati, je pa tem pomembnejši z vidika izpolnjevanja sistema socialističnih družbenih odnosov.

Izkoriščanje na torišču stanovanja, prometa s hišami in gradbenimi zemljišči smo v glavnem že prej preprečevali z ukrepi in predpisi, uveljavljenimi od leta 1945, ko smo pravico do razpola-

ganja oziroma do razdelitve stanovanj prenesli na ljudske odbore in določili najemnino na 50% najemnine iz leta 1939, do najvažnejšega ukrepa na tem torišču, do družbenega upravljanja s stanovanjskimi hišami, ki imajo nad tri stanovanja. Ti ukrepi so odpravili osnovno obliko izkoriščanja prek lastnine stanovanjskih hiš, ker je ostala hišnemu lastniku od njegove lastnine pravzaprav samo še pravica, da pobira 10% najemnine, kakor tudi pravica do prometa.

poslopje ne računa število hiš in stanovanj, ki jih ima lahko državljan kot svojo lastnino. Prav tako si lahko družbene organizacije, številne pravne osebe in druga združenja državljanov pridobijo in imajo kot svojo lastnino poslovna poslopja samo v tistih primerih, ko služijo ta poslopja izključno njihovi dejavnosti (na pr. domovi, planinske kočje in podobno) ali poslovni prostori v stanovanjski hiši, ki so že doslej služili njihovi dejavnosti.

Nacionalizirajo se torej in postanejo družbena lastnina vsa poslovna poslopja in prostori kot lastnina državljanov, če po svoji zmogljivosti ne služijo izključno njihovi dovoljeni dejavnosti.

Gospodarska poslopja in prostori za kmetijske namene ne veljajo za poslovne prostore in poslovna poslopja v smislu tega zakona. Vse določbe tega zakona se ne nanašajo na stanovanjske hiše in dele hiš, ki so last stanovanjskih zadrug, ker se pripravljajo poseben zakon o stanovanjskih zadrugah.

Posebni deli poslopij in zemljišča, ki se po tem zakonu ne nacionalizirajo, so v prostem prometu in jih je moč podedovati. S tem zakonom se razveljavljajo zakon o spremembi zakona o prometu z zemljišči in poslopiji iz novembra letošnjega leta.

Osnutek zakona posebej poudarja, da se določbe tega zakona ne uporabljajo za poslopja in prostore, ki služijo verskim skupnostim za njihovo versko dejavnost, kakor so: cerkve, sveetišča, kapelice, samostani, semenišča in verske šole in tudi ne poslopja, ki služijo za župnišče, škofovske, patriarhijske in druge podobne dvorce.

Nacionalizacija gradbenih zemljišč

Zdaj pa preidemo na vprašanje nacionalizacije gradbenih zemljišč. Če bi se določbe predloženega zakona omejevale na posamezna zazidana ali za zidavo predvidena zemljišča, ne bi bilo treba posebej govoriti o njih. Osnutek zakona pa predvideva, da se nacionalizirajo gradbeni rajoni v naseljih mestnega značaja v celoti.

Praksa je pokazala, da metoda razlastitve ne zagotovi v zadostni meri operativnosti v izpolnjevanju nalog, ki jih nalaga tempo rekonstrukcije ter izgradnje naših mest in industrijskih središč, zlasti zato ne, ker dovoljuje samo individualni postopek za posamezna aktualna zemljišča. To je čisto zaviralo graditev večjih stanovanjskih naselij in uvajanje industrijske graditve, kar bi bistveno prispevalo k hitrejši in cenejši graditvi stanovanj.

Gradbeno zemljišče znotraj ožjega gradbenega območja mestnih naselij je kakovostno druga ekonomska kategorija in zato ga v režimu nacionalizacije obravnavamo drugače kakor gradbeno zemljišče v naseljih, ki nimajo mestnega značaja.

V mestnem gradbenem območju je vsaka parcela pravzaprav nosilec povečane vrednosti za ureditve komunalne investicije (vodovod, kanalizacija in podobno), ki naj se vrnejo družbi. Na podlagi takšnega politično ekonomskega gledanja na značaj gradbenega zemljišča osnutek zakona predvideva, da bodo najprej republikanski izvršni sveti določili, katera naselja v republikah naj veljajo za mesta, potem pa bodo okrajni ljudski odbori na predlog občinskih ljudskih odborov določili gradbeno območja v teh mestih. Ta sklep okrajnih ljudskih odborov, sprejet na seji obeh zborov, mora potrditi republikanski izvršni svet. Tako določeno ožje mestno področje je v celoti podvrženo režimu nacionalizacije.

Določbe tega zakonskega osnut-

ka se ne nanašajo na zemljišča zunaj gradbenih območij mest in torej ne obsegajo poljedelskih zemljišč, kar je treba po mojem mnenju posebej poudariti, da ne bi nastala napačna tolmačenja zakonskega osnutka.

Zunaj zaokroženega mestnega področja se lahko nacionalizirajo samo posamezni nezazidani kompleksni zemljišči, ki po sklepu okrajnega ljudskega odbora sodijo v ožje gradbeno področje, določeno za zgraditev stanovanjskih in poslovnih poslopij ali komunalnih naprav.

Vendar pa bo nacionalizacija znotraj mestnih gradbenih območij nujno zajela tudi nekatera zemljišča, ki se uporabljajo v kmetijske namene. Toda po osnutku zakona ostanejo nacionalizirana zemljišča v posesti prejšnjega lastnika, ki ima pravico, da jih brezplačno izkorišča, dokler se ne pokaže potreba, da se zemljišče uporabi za zazidavo ali kake druge splošne družbene namene. Prejšnji lastnik lahko to zemljišče uporabi tudi za zgraditev svoje stanovanjske hiše, ki jo ima lahko po določbah tega

S SEJE PREDSEDSTVA SZDL JUGOSLAVIJE

0 političnih nalogah SZDL za izpolnitev družbenega plana

Konec januarja 1959 bo seja plenuma Zveznega odbora Socialistične zveze

Pod predsedstvom Edvarda Kardelja je bila v četrtki v Beogradu seja predsedstva Zveznega odbora SZDL Jugoslavije.

Na seji so obravnavali pereče politične naloge SZDL v zvezi z družbenim planom za leto 1959.

O tem je govoril Mijalko Todorović, ki je poudaril, da pomeni izpolnitev nalog, ki jih vsebuje družbeni plan za leto 1959, tako na področju materialne proizvodnje kakor tudi na drugih področjih družbenega življenja, nadaljnjo neposredno gospodarsko in politično stabilizacijo države.

Poudarja se kot posebno važno, da se organizacije SZDL in njihovi člani seznanijo z osnovno smerjo, postavkami in nalogami plana za prihodnje leto, da bi mogli na svojem mestu v okviru občin, okrajev in podjetij delati za njihovo praktično izpolnitev.

Tu gre predvsem za izdelavo novih tarifnih pravilnikov, kakor tudi za izdelavo zaključnih računov in končno razdelitev dohodka za leto 1958. V zvezi s tem je potrebna široka politična in družbena aktivnost, stalen vpliv in kontrola družbenih organizacij in organov, kakor tudi občinskih ljudskih odborov.

Izpolnjevanje nalog v kmetijstvu zasluži posebno pozornost političnih organizacij kakor tudi družbenih organov, in sicer ne samo s stališča plana za povečanje proizvodnje v letu 1959, temveč tudi s stališča povečanja materialne podlage kmetijstva sploh. Ko je govoril o proračunski potrošnji, je M. Todorović poudaril, da zaostaja pri delavnosti, ki pomenijo izboljševanje življenjskega standarda, upoštevajoč predvsem šolstvo, kulturno delavnost, zdravstvo itd., medtem ko narašča neproduktivna proračunska potrošnja.

Posebno se poudarja pomen gospodarnosti s sredstvi in borbe za varčevanje.

Potem, ko je Veljko Vlahović seznanil predsedstvo o zvezah Socialistične zveze z različnimi političnimi organizacijami v inozemstvu, so na predlog Aleksandra Rankovića sklenili, da bo konec januarja leta 1959 razširjeni plenum zveznega odbora SZDL Jugoslavije.

Odprimo vrata obratnih menz čim širšemu krogu ljudi

Ljubljana, 26. decembra. — Zveza ženskih društev Slovenije je danes sklicala predstavnice ženskih društev in zavodov za napredek gospodinjstva iz vseh okrajev Slovenije, da so izmenjale sedanje izkušnje pri organizaciji obratov družbene prehrane ter raznih drugih ustanov za razbremenitev gospodinjstev.

Razen uspehov, ki so jih že dosegli v mnogih krajih Slovenije, so žene tudi ugotovile, da so sedaj vse organizacije in organi oblasti ter družbenega upravljanja ujeti skupen korak pri urejanju najbolj aktualnih družbenih vprašanj, izmed katerih sodita na prvo mesto prehrana zaposlenih ljudi in pa varstvo otrok. Kot je bilo moč razbrati iz razprave, je sedaj že v teku široka dejavnost za ustanavljanje obratov družbene prehrane in raznih servisov za pomoč gospodinjstvu in družini, pri čemer je odločilna vloga ženskih organizacij.

Sedaj je povsod težišče na urejanju prehrane zaposlenih delavcev. To je nedvomno pomembno delo, vendar pri tem ne smemo pozabiti, da je s tem pravzaprav še zelo malo storjenega za razbremenitev zaposlene poročne žene, zato je treba doseči, da bo še več obratnih menz odprlo vrata tudi članom družin zaposlenih delavcev in da bo čimširšemu krogu delovnih ljudi omogočeno odnašanje hrane tudi na domove.

Problemi tržišča na zboru ekonomistov LRS

V Celju se bo danes začel dvodnevni letni zbor Zveze ekonomistov Slovenije, na katerem bodo razpravljali o najvažnejših vprašanjih trgovine s kmetijskimi in industrijskimi proizvodi.

Zveza društev ekonomistov Slovenije, ki zajema okrog 1500 članov, je za soboto in nedeljo sklicala v Celju svoj letni zbor, ki ga je posvetila problematiki tržišča, zlasti prometu s kmetijskimi in industrijskimi izdelki. Namen slovenskih ekonomistov je nakazati nekatera važnejša vprašanja s tega kompleksa in sprožiti široko diskusijo, da bi se pogledi na sprožena vprašanja bolj razčistili in približali. Tematika, ki so si jo izbrali za občni zbor, zasluži pozornost, saj predvidevajo naši perspektivni plani občutno povečanje proizvodnje v prihodnjih letih, posebno na področju kmetijstva. Pripravljeni pa moramo biti, da bomo povečane tržne presežke pravilno zajeli.

Stane Kavčič predaval na Politični šoli CK ZKS

Ljubljana, 26. decembra. Danes dopoldne je gojencem Politične šole pri CK ZKS predaval predsednik Republiškega sindikalnega sveta Stane Kavčič. Najprej je govoril o splošnih vprašanjih in vlogi sindikatov ter pri tem poudaril glavno vlogo sindikatov, to je skrb in boj za čimboljši položaj delavcev. Vloga socialističnih sindikatov se pa v tem razlikuje od drugih sindikatov, ker je način boja različen. Gre pri tem predvsem zato, da sindikati napravijo iz medznega delavca socialističnega sodobnega proizvajalca in upravljalca v isti osebi.

Zatem je tov. Kavčič govoril o konkretnih nalogah sindikalnih organizacij. Pri tem je omenil tako imenovano akcijo "dveh tretjin", to je zahtevo sindikatov, naj bi v splošnem gospodarske organizacije dve tretjini razpoložljivih sredstev, investirale v objekte družbenega standarda (stanovanja, menze, pomoč stanovanjskim skupnostim itd).

Nocoj je po kratki in mučni bolezni nenadoma umrl dolgoletni in požrtvovalni sodelavec Radia Ljubljana, tovariš

Tugomir Tory

Bil je režiser, član igralske radijske skupine, član upravnega odbora

Med odmorom na zasedanju Zvezne ljudske skupščine

Naša pesem

na prireditvi v Bandungu, ki so jo nevede zaigrali sami gostje na indonezijske narodne instrumente

(Od našega posebnega dopisnika)
Bandung, 26. dec. — Bandungžani so priredili v sredo zvečer izredno uspešno družabno večer z narodnimi pesmimi in modernim glasbo na bambusovih glasbilih. Prireditve je prerasla v pravo manifestacijo, ko so predsednikoma Tito in Sukarno ter Blažu Jovanovižu, Ivanu Mačku, Slobodanu Peneziću in ostalim članom jugoslovanske delegacije, kakor tudi drugim gostom razdelili bambusova glasbila in jih zalili bambusovo glasbilo in jih zalili bambusovo glasbilo in jih zalili bambusovo glasbilo...

koncert. Dirigent je s paličico kazal na zapovrstje števil, ki so na veliki tabli označevale note. Gostje, ki so imeli vsak svojo številko, so se oglašili s svojim glasbilo, ko je prišla vrsta nanje. In nenadoma se je zaslišala melodija serenade »Dalek je bisser Jadrana«.

To bambusovo glasbilo se imenuje ankung. V ostalem orkester izredno lepo igral moderno glasbo.

Na koncu programa, v katerem so nastopile študentke z narodnimi pesmi, so predstavniki Jave podarili Titu kompletno zbirko bambusovih glasbil ankung, dve umetniški sliki — ena prikazuje polja, druga pa vulkan — indonezijske frule in naposled še črnega panterja.

Večer je bil zelo prijeten in je še enkrat pokazal, da se domačini kar najbolj trudijo, da bi Tito in ostalim jugoslovanskim gostom pripravili v Indoneziji čimbolj prijetne dni.

Jože Smole

GOVOR PREDSEDNIKA TITA NA BANDUNSKI UNIVERZI

POROŠTVO NAPREDKA

Odpor proti politiki blokov — Smisel za nujnost aktivne in mirne koeksistence

(Nadaljevanje s 1. strani)
nega suženjstva rešeni narodi namreč odločno zavračajo stare družbene odnose. Temu pa nasprotujejo tisti, ki so imeli ali ki imajo koristi od kolonialnega sistema. Posebej je predsednik Tito opozoril na neenakomernost v gospodarskem razvoju dežel, na prepad, ki deli razvite od nezadostno razvite dežele.

Politika blokov poraja tudi paskuse, da bi odkrito pritisnili na dežele zunaj blokov, s čimer se samo krepe negativne težnje v sodobnem svetu. V nasprotju s takšno politiko sile pa prihaja v mednarodnem razvoju čedalje bolj do izraza prizadevanje mnogih narodov in dežel, da bi uredili mednarodne probleme na miroljubno način, z dosledno metodo pogajanj in sporazumevanj. Te dežele, med katerimi sta tudi Indonezija in Jugoslavija, imajo v boju proti agresiji in za popuščanje mednarodne nepotosti pomembno vlogo. Prizadevanje teh dežel čedalje bolj podpira tudi širša svetovna javnost. Ljudem je čedalje bolj jasno, da se motijo tisti, ki mislijo, da bi lahko izbojevali odločilno zmago z orožjem in trenutno tehnično premočjo. Sprito sedanjih sredstev za množično uničevanje so možni samo premaganci, to pa pomeni, da bi strahote takšne splošne vojne čutilo vse človeštvo. Prav ti činitelji, je poudaril predsednik Tito, pa še prispevajo, da čedalje bolj narašča spoznanje, da svetovna vojna ni neogibna in da jo je moč preprečiti s pritegnitvijo in nadaljnjo krepitevijo vseh naprednih in protimperialističnih sil.

Ko je govoril o idejah aktivne in miroljubne koeksistence, je Tito rekel, da nekateri mislijo, da je koeksistenca tudi to, da se ni prišlo do novega vojnega spopada. Ti ljudje ne vidijo, ker nočejo videti, da mora koeksistenca, ki sioni na razdelitvi sveta v dva tabora s težnjami čedalje večjega oddaljevanja, nujno privedi v katastrofo. Napačno je gledišče, da je koeksistenca vprašanje taktike, vprašanje premora in premirja, ne pa trajna potreba po miru in plodnem mednarodnem sodelovanju. To je pravzaprav tista napačna koncepcija o možnosti koeksistence med bloki, ker ima pred očmi že dosežene blokovske pozicije.

Takšno pojmovanje koeksistence ne more privespati k trajni odvrnitvi vojne nevarnosti in tudi ne podpreti napredka. Koeksistenca ne more biti stanje, v katerem že več let živimo in v katerem nevarnost vojne še ni odpravljena in se tudi še ni odprla perspektiva trajnega miru.

Razumeti koeksistenca, je pripomnil predsednik Tito, pomeni ne samo poravnati spore po mirni poti, marveč se dosti več. Koeksistenca zahteva dan za dnem napore, da ustvarimo pogoje za postopno poravnavo sporožev, za razorožitev, za gospodarski in kulturni napredek sveta, za pomoč nezadostno razvitim deželam, za konstruktivno in miroljubno tekmovanje na gospodarskem, kulturnem, znanstvenem in drugih toriščih, kakor tudi za povzdigo proizvajalnih sil družbe na višjo stopnjo.

Ko govorimo o aktivni miroljubni koeksistenci, je rekel predsednik Tito, ne mislimo, da gre za določena načela, ki jih lahko vlade posameznih dežel po svojem preudarku uporabijo ali ne.

To so temeljna načela, na katerih mora sloneti organizacija sodobnega sveta in vse vlade so dolžne ravnati se po njih.

Na koncu svojega govora je predsednik Tito opozoril še na to, da je glavna sila, ki se uspešno postavlja po robu materialni premoči visoko razvitih dežel, veliko zgodovinsko prebujanje narodov, ki je spremenilo stotine milijonov ljudi v aktivne ustvarjalce zgodovine.

Boji v Alžiriji

Kairo, 26. dec. (AP-AFP). — Predstavnik alžirske vlade je izjavil, da je od 20. do 22. decembra padlo na alžirskih bojiščih 334 francoskih vojakov, 74 pa je bilo ranjenih. Alžirskim borbem se je v tem času pridružilo 25 francoskih vojakov. Alžirski komandosi so v tem času 20-krat napadli sovražne oborožene sile in med drugim uničili 19 francoskih vojaških vozil.

Kakor poročajo Francozi, je bila neka francoska kolona nedaleč od Maskare napadena iz zasede. V boju so padli en oficir in dva podoficirja, pet francoskih vojakov je bilo hudo ranjenih. Boji se odod nadaljujejo.

Na notranjem dvorišču nacionalnega muzeja v Djakarti: kipi živali iz stare hindujske mitologije

Razgovori v Bogoru

se bodo nanašali na sedanji svetovni položaj in na razširitev indonezijsko-jugoslovanskega sodelovanja

Bogor, 26. dec. — Predsednika Tito in Sukarno sta se danes popoldne vrnila v Bogor, kjer se bodo jutri v predsedniški poletni rezidenci začeli jugoslovansko-indonezijski politični razgovori. Jutrišnji dan je v celoti določen za politične razgovore z izjemo krajšega obiska v slovitem bogorskem botaničnem vrtu, ki ima 10.000 vrst dreves, njegov herbarij pa sestoji iz 500.000 vrst rastlin. Jutri zvečer bo predsednik Tito v Djakarti priredil večerjo na čast predsednika Sukarna, zatem pa bo v palači Negara svečan sprejem.

Politični razgovori v Bogoru, ki jim obe strani posvečata veliko pozornost, se bodo začeli z ob-

ravnavanjem sedanjega svetovnega položaja, še posebej pa bodo proučili možnosti vsestranske razširitve indonezijsko-jugoslovanskega sodelovanja.

Ceprav ni bil znan točen čas povratka predsednika Tita v Bogor, se je na poti v vsakem naselju zbrala večja skupina ljudi, v samem Bandungu, pred plopjem, kjer je bila azijsko-afriška konferenca, pa se je od našega predsednika poslovila velika množica prebivalstva.

Jože Smole

Predsednik Tito obišče Ceylon januarja

Beograd, 26. dec. (Tanjug). — Ceylonska vlada je predsedniku Titu poslala vabilo, naj na svoji poti po azijskih državah uradno obišče Ceylon.

Predsednik Tito je povabilo sprejel. Pričakujejo, da bo kot gost ceylonske vlade obiskal Ceylon v drugi polovici januarja 1959.

Naši gospodarski stiki z Japonsko

Beograd, 26. dec. (Tanjug). — Vse kaže, da bo med našo deželo in Japonsko v kratkem sklenjena pogodba o trgovini in plovi. V načrtu je, da bo na široko zajela gospodarsko sodelovanje med obema državama. Ko bo sklenjena in potrjena, se bodo takoj začela trgovinska pogajanja o prvem konkretnem sporazumu o trgovinski menjavi blaga v prihodnjem letu. Pričakovati je tudi, da bo v kratkem sklenjena tudi konvencija o kulturnem sodelovanju med obema deželama.

Kako misli Bonn

o trgovinski menjavi blaga z našo deželo

Bonn, 26. dec. (Tanjug). Te dni so v Bonnu objavili poročilo o delu zunanjega ministrstva v letu 1958. V zvezi s prekinitvijo diplomatskih stikov z Jugoslavijo pravi to poročilo, da je vlada »izpolnila svoje s pogodbarski prevzete obveznosti gospodarske in finančne narave in s tem dokazala, da ji je bilo tudi nadalje do dobrih stikov z Jugoslavijo«. Poročilo pravi, da »prekinitve diplomatskih stikov, do katere je prišlo v oktobru 1957, ni prizadela sedanjih konzularnih, gospodarskih in pogodbenih stikov med obema deželama«.

V poglavju, ki se nanaša na gospodarske stike med Zahodno Nemčijo in drugimi deželami, je glede Jugoslavije še rečeno, da je

vzlic temu, da zaradi prekinitve diplomatskih stikov ni bilo več mogoče obravnnavati odprta vprašanja trgovine obravnnavati na neposrednih pogajanjih med obema vladama, »normalna menjava blaga vendarle potekala po veljavni sporazumih«.

Poročilo opozarja na zainteresiranost obeh strani na razvijanju trgovinskih stikov in pravi, da bi lahko v skladu s tem vzlic težavam zaradi prekinjenih diplomatskih stikov in vzlic prekinitvi tako imenovanih jamstev vrste Hermes za nove pogodbe z Jugoslavijo, izvoz v Jugoslavijo v okviru normalne menjave blaga lahko ostal na prejšnji ravni. Uvoz iz Jugoslavije se je celo povečal.

OB ZAKLJUČKU ZASEDANJA VRHOVNEGA SOVJETA SZ

BERLIN IN SARAJEVO 1914

Gromiko o zahodnem zavračanju sovjetskih pobud glede Berlina — SZ bo privolila v jedrske eksplozije v »miroljubne« namene? — Proračun, šolski in kazenski zakoni sprejeti — šeljepin naslednik Sjerova

Moskva, 26. dec. — Na zasedanju Vrhovnega sovjeta ZSSR, ki je bilo večer zaključeno, so sprejeli državni proračun za leto 1959, zakon o reorganizaciji šolskega sistema ter več zakonov s področja kazenske zakonodaje, zakone o kazenski odgovornosti za prekrške proti državi in za vojaške prekrške kakor tudi tri zakone o osnovah in organizaciji civilnega in vojaškega sodstva v SZ.

Sprejeti proračun predvideva dohodek v znesku okrog 723.389 milijonov rubljev in izdatke v znesku 707.638 milijonov rubljev. Največ sredstev je predvidenih za gospodarske panoge, in sicer okrog 308.944 milijonov rubljev.

Z zakonom o okrepitevi stikov šole z življenjem bo vsa mladina od 15. do 16. leta dalje vključena v družbeno-koristno delo, ker postavlja tehnični razvoj pred sovjetske ljudi čedalje večje zahteve.

Nove zakone na področju kazenskega sodstva je narekovalo to, da so bili sedanja osnovna načela kazenske zakonodaje kakor tudi drugi predpisi stari že več kot 30 let. Zdej je zmanjšana kazenska odgovornost za kazniva dejanja, ki ne pomenijo večje nevarnosti za državo in družbo, znatno pa je povečana odgovornost za huje prekrške proti državi in državljanom. Nekateri ukrepi so bili zdaj odpravljene, kakor n. pr. primer odvzem sovjetskega državljanstva, izgon iz SZ in pod.

Ob zaključku zasedanja je govoril zunanji minister Andrej Gromiko o opustitvi jedrskih poskusov in o berlinskem vprašanju. Kritiziral je Zahod, ker povezuje opustitev atomskih poskusov s sporazumom o splošni razorožitvi. Ena največjih ovir v teh pogajanjih je zahteva Zahoda, da dobi v kontrolnih organih večino.

SZ je tudi proti takšnim jedrskim eksplozijam v »miroljubne

namene, ker bistvene razlike med »vojnimi« in »miroljubnimi« eksplozijami ni. Ker pa Zahod postavlja to zahtevo kot prvi pogoj, od katerega je odvisen uspeh pogajanj, je SZ pripravljena sporazumeti se o eksplozijah v »mirne« namene, vendar bi bilo treba določiti njih število za leto dni vnaprej.

Na sovjetski predlog o demilitarizaciji zahodnega Berlina, ki naj bi ga proglasil za svobodno mesto, zahodne države še niso odgovorile. Iz posameznih izjav pa je razvidno, da so se postavile na nestvarne pozicije. Zahodni Berlin, je dejal, ne bi smel postati drugo Sarajevo. Gromiko se je ponovno zavzel za pogajanja. SZ je pripravljena upoštevati vse trezne zahodne predloge.

Za novega predsednika Komiteta državne varnosti pri vladi ZSSR je bil namesto odstavljene generala Serova izvoljen bivši sekretar CK Komsomola Seljepin.

NOVINARJI V DRŽAVNEM SEKRETARIATU ZA ZUNANJE ZADEVE

Neutemeljena gonja

zaradi naših gospodarskih stikov z zahodnimi deželami

Positivna sovjetska pobuda in zakaj »Pravda« molči o našem stališču — Firenški proces v nasprotju z mirovno pogodbo in s sedanjimi stiki z Italijo — Kopecki ni napadel predsednika Tita in zato tudi »Rude pravo« o tem ni poročalo

Beograd, 26. dec. (Tanjug). — Na današnjem sestanku novinarjev v državnem sekretariatu za zunanje zadeve je predstavnik sekretariata Drago Kunc komentiral pisanje nekaterih časnikov v deželah socialističnega tabora, ki si prizadevajo zlonamerno in tendenciozno prikazati naše gospodarske sporazume z nekaterimi zahodnimi deželami in zlasti še nedavno sklenjeni sporazum o dobavah ameriških kmetijskih presežkov. Dejal je:

— V sklopu naše politike razvijanja gospodarskih stikov z vsemi deželami, ki to hočejo, smo zadovoljni, da smo dosegli sporazum z ZDA o nakupu kmetijskih presežkov. Gonja, ki so jo v nekaterih deželah socialističnega tabora uprizorili v zvezi s tem samo potrjuje, da si prizadevajo po vsi sili očrtniti našo deželo. Spomniti se je treba, da so podobno gonjo s podobnimi argumenti uprizarjali tudi po letu 1948 in da je doživela popoln zlom. Jugoslavija je ostala tisto, kar je bila, neodvisna socialistična dežela, s tem pa je ne le razvila vse takšne klevete, marveč je tudi v polni meri osvetlila protisocialistične pobude tistih, ki so to gonjo vodili.

»Beneške čete«. Novinarji so se danes zanimali, ali je naša vlada dobila odgovor na svojo noto, poslano italijanski vladi v zvezi s tem procesom. Drago Kunc je o tem dejal:

— Začetek sodne obravnave proti pripadnikom Beneške čete, je vzbudil ogorčenje jugoslovanske javnosti, kar je povsem razumljivo. Jugoslovanska vlada je poslala v zvezi s tem procesom italijanski vladi protestno noto. Želel bi poudariti, da ta proces nasprotuje obveznostim Italije, ki izvirajo iz mirovne pogodbe, in da tudi ni v skladu s sedanjimi stiki med obema deželama. Odgovor na našo protestno noto smo prejeli in ga zdaj proučujemo.

Potem je odgovoril na vprašanje o tistem delu poročila o dejavnosti zahodnonemškega ministrstva, ki govori o stikih z Jugoslavijo:

— Ceprav se konzularni, trgovinski in turistični stiki med Jugoslavijo in Zvezno republiko Nemčijo razvijajo dokaj zadovoljivo in ob obojestranskem spoštovanju veljavnih pogodb, vendar je že zgolj dejstvo, da so diplomatski stiki pretirani, negativen element.

Novinarji so se potem zanimali za zadnja dva obiska našega veleposlanika Petrića v češkoslovaškem zunanjem ministrstvu in za ukrepe naše vlade pri češkoslovaški vladi, da bi razčistili vprašanje govora, ki ga je imel nedavno podpredsednik vlade CSR Kopecki na kongresu Narodnosocialistične stranke in v katerem je po poročilih agencije Reuter in nekaterih tujih časnikov grobo napadel predsednika Tita, o čemer pa »Rude pravo«, ni poročalo. Drago Kunc dejal, da se je eden izmed obiskov nanašal

Na vprašanje kekega novinarja o izjavi zunanjega ministra Sovjetske zveze Gromika na zasedanju Vrhovnega sovjeta ZSSR o tem, da je sovjetska vlada pripravljena takoj skleniti pogodbo o opustitvi poskusov z jedrskim orožjem je Drago Kunc dejal:

— To pripravljenost ZSSR smatramo za zelo pozitivno. Znamo, da se Jugoslavija že več let vztrajno zavzema za splošno, trajno in neposredno opustitev teh poskusov.

Na prejšnjem sestanku je dopisnik moskovske »Pravde« zastavil dvoje vprašanj o tem, kako sodimo o predlogih Sovjetske zveze, izraženih v deklaraciji, ki jo je poslala deželam, članicam

Atlantske zveze. Drago Kunc je danes dodatno odgovoril, da gre za vrsto konstruktivnih predlogov, ki bi jih lahko koristno uporabili za pogajanja o ureditvi evropske varnosti.

Na današnjem sestanku je neki novinar vprašal predstavnika sekretariata, kako sodi o dejstvu, da moskovska »Pravda« sploh ni objavila odgovorov, ki jih je dobil njen dopisnik. Kunc je odgovoril:

— Tudi jaz sem opazil, da sovjetski tisk svojim bralcem ni posredoval našega mnenja. Odgovora na to, kje tiči vzrok, seveda ni moč zahtevati od mene.

V Firencah se je v ponedeljek začel proces proti pripadnikom

Posebno priznanje

našim vojakom in oficirjem v varnostnih silah OZN

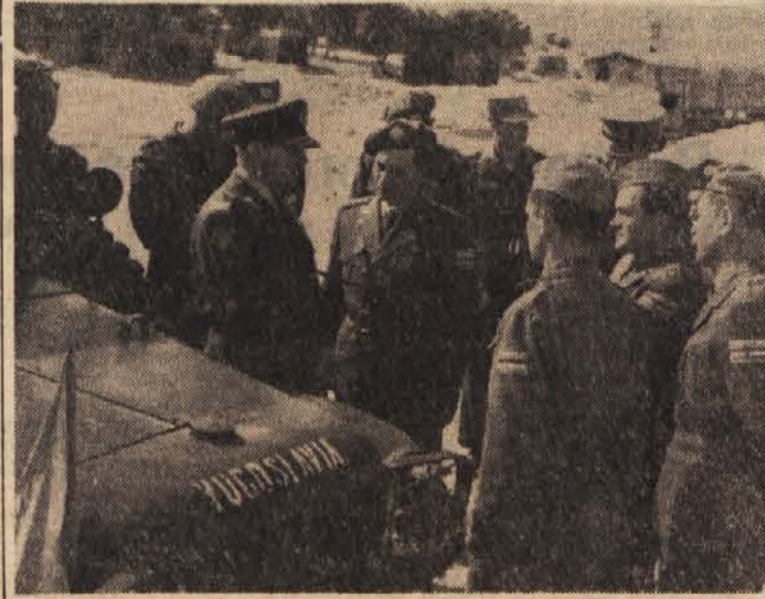
Kairo, 26. dec. (Tanjug). — Generalni sekretar OZN Dag Hammarskjöld se je mučil danes skušnjaj s komandantom varnostnih sil OZN generalom Burnsom na obisku pri jugoslovanskem odredu v sestavi varnostnih sil OZN.

Pregledal je častni vod in se pozdravil z oficirji poveljstva odreda. Ogledal si je prostore ene izmed čet, potem pa ostal še na kosilu, ki mu ga je priredil komandant odreda.

Med kosilom je podpolkovnik Zukić v imenu oficirjev, podoficirjev in vojakov pozdravil dobrodošlega gosta in med drugim poudaril, da so vojaki in starešine jugoslovanskega odreda vselej pozorno spremljali in bodo tudi v prihodnje spremljali njegova prizadevanja za ohranitev mednarodnega mira. »Imeli smo priložnost,« je dejal, da neposredno in posredno prek generala Burnsa občutimo vašo pozornost in skrb za nas, vojake, ki izpolnjujemo častno mednarodno nalogo.«

V odgovoru na te pozdravne besede je Hammarskjöld izrazil priznanje jugoslovanskemu odredu za njegov prispevek k ohranitvi miru. »Dosedanji moji stiki

z jugoslovanskim odredom so napravili name globok vtis«, je de-

General Burns v razgovoru z našimi vojniki in oficirji v sestavi varnostnih sil OZN

Delegacija naših invalidov v Moskvi

Moskva, 26. dec. (Tanjug). V Moskvo je večerj priselila delegacija Zveze vojaških vojn invalidov Jugoslavije, ki jo vodi član njenega Centralnega odbora Karlo Mrazović. Delegacija so sprejeli namestnika predsednika sovjetskega Komiteta vojnih veterancev Šotilov in Mikitin ter drugi člani tega Komiteta.

jal. »Vsi smo ponosni, da ste vi z nami pri varnostnih silah OZN, v tem partizanskem podvigu, ki je v boju za mir in red dosegel uspeh. Vaš dosedanji prispevek v tem podvigu je velik.«

Na koncu so izročili generalnemu sekretarju OZN v spomin na obisk jugoslovanske zastavice. Gosta, ki so ju ob odhodu pri srčno pozdravili, sta se nato odpeljala na letališče v El Arišu in z letalom nadaljevala pot v Gazo.

na govor podpredsednika Kopeckega.

— Po naročilu državnega sekretariata za zunanje zadeve se je naš veleposlanik zglasil pri zunanjem ministru CSR Davidu, ki mu je sporočil, da je bilo avtenično besedilo govora podpredsednika vlade Kopeckega objavljeno v »Rudem pravu« in da torej verzija Reuterja in nekaterih tujih časnikov ni bila utemeljena, kar je naš veleposlanik vzel na znanje.

Zasedanje Zvezne ljudske skupščine

Gospodarske organizacije sedaj lahko samostojno določajo tarifne postavke v sodelovanju s sindikati in ljudskimi odbori

Težiče naj bo v iskanju takih metod nagrajevanja, ki bodo osnova za povečanje delovne storilnosti — Ekspoze o minimalnih osebnih dohodkih je podal Moma Marković, ekspoze o predlogu proračuna pa Veljko Zeković

Včeraj se je pod predsedstvom Petra Stambolića začelo zadnje letošnje zasedanje Zvezne ljudske skupščine. Oba zbora sta na skupni seji poslušala ekspoze predstavnika Zveznega izvršnega sveta Veljka Zekovića o predlogu zveznega proračuna za leto 1959 in ekspoze predstavnika Zveznega izvršnega sveta Mome Markovića o predlogu odločbe o minimalnih osebnih dohodkih delavcev v gospodarskih organizacijah. Oba zbora sta predlog proračuna soglasno sprejela. Sprejela sta tudi spremembo zakona o občinskih dokladi in krajevem samoprispevku, zakon o zaključnem računu in izvršitvi proračuna FLRJ za leto 1957 ter odločbo o pooblastilu Zveznemu izvršnemu svetu za izdajanje predpisov o poslovanju gospodarskih enot kazensko poboljševalnih ustanov

Vlado Zečević, Edvard Kardelj in Ivan Krajačić v poslanskih klopih

Iz ekspozeja Mome Markovića

V obrazložitvi predloga odločbe o minimalnih osebnih dohodkih delavcev je član Zveznega izvršnega sveta Moma Marković med drugim dejal:

Ni dvoma, da ima začasna ureditev minimalnih osebnih dohodkov svoje pomanjkljivosti, vendar bo v velikem obsegu odstranila njihovo sedanjo neenakost med gospodarskimi organizacijami iste dejavnosti, popravila pa se tudi položaj nekaterih gospodarskih panog ali ožjih skupin kot celote, in sicer pri vseh tistih, pri katerih se je pokazalo, da so bile zapostavljene glede višine minimalnih osebnih dohodkov, torej glede osnove za določanje obveznosti do družbene skupnosti. S popravki se odstranjujejo najhujše neenakosti in neskladnosti, ne izključuje pa se možnost, da se izvrše med letom naknadno posamezni popravki, ki se pokažejo kot neodhodni.

Predvidena raven minimalnih osebnih dohodkov po skupinah je bila izčrpno obravnavana v Centralnem svetu in centralnih odborih sindikatov, kakor tudi v republiških svetih Zveze sindikatov Jugoslavije, nadalje v zbornicah in strokovnih združenjih. Seveda se je pojavilo tu mnogo mnenj, predlogov in zahtev, ki pa jih ni bilo mogoče vseh sprejeti,

zlasti ne tistih, ki so se neupravičeno prizadevali za povečanje minimalnih osebnih dohodkov.

Glede na sedanje razlike med gospodarskimi organizacijami se lahko sklepa, da bi moralo znatno število gospodarskih organizacij zmanjšati svoje raven minimalnih osebnih dohodkov za večji odstotek. To zmanjšanje ne bi imelo in ne bi moglo imeti za posledico tudi zmanjšanja samih osebnih dohodkov delavcev, zlasti ne glede na določbo, da bodo v vsakem primeru, kjer bi zmanjšanje huje vplivalo na položaj podjetja, posebej razpravljali v sekretariatu za delo pri Zveznem izvršnem svetu. Čeprav to ne bi vplivalo na zmanjšanje osebnih dohodkov samih, temveč morda le na sklade, se predlaga, naj zmanjšanje ne bo povprečno, ker bi to imelo za posledico zmanjšanje skladov. Zato in tudi zaradi ublažitve drugih možnih motenj se predlaga, naj se vsakodnevni raven minimalnih osebnih dohodkov med gospodarskimi organizacijami v okviru skupin ne izvrši v letu 1959, tako da bodo gospodarske organizacije, ki naj bi svojo raven minimalnih osebnih dohodkov zmanjšale za več kot 7 %, izvršile to zmanjšanje do meje 7 % nad določeno povprečno stopnjo za skupino.

Ublažena razlika med gospodarskimi organizacijami glede višine minimalnih osebnih dohodkov

Zmanjšanje ravni minimalnih osebnih dohodkov tistih gospodarskih organizacij, katerih raven je bila doslej za več kot 7 % nad ravno skupino, ne bo moglo imeti kakih posebno neugodnih posledic za položaj teh gospodarskih organizacij, ker se jim prepušča za 7 % višja raven nad povprečjem v skupini, v ostalem pa je za prihodnje leto uvedena blažja lestevica prispevka iz dohodka, s katero bo ublaženo tudi vplivanje zmanjšanja minimalnih osebnih dohodkov kot osnove pri obračunu prispevka. V ostalem je pravilno, da se, bodisi v teh mesecih, zmanjša raven minimalnih osebnih dohodkov takim gospodarskim organizacijam, ker pomeni to ublažitev razlik med gospodarskimi organizacijami glede na raven minimalnih osebnih dohodkov oziroma obveznosti do skupnosti.

V celoti gledano, se dejansko popolnoma ohranja dosedanji sistem minimalnih osebnih dohodkov, zasnovan na lanskim tarifnim postavkam, ves postopek pa je v tem, da se na objektivnejši način izvrše potrebni popravki in vskladije ravni minimalnih osebnih dohodkov med gospodarskimi organizacijami ter med gospodarskimi organizacijami v posameznih skupinah.

V danih razmerah je to edina

mogoča ureditev, ki pa ima tudi svoje pomanjkljivosti, vendar pa pomeni glede na dosedanje stanje zboljšanje. Posebno je važno, da bo nudila možnost bolj smotrono lotiti se proučevanja trajne ureditve minimalnih osebnih dohodkov.

Poleg popravkov minimalnih osebnih dohodkov se obenem predlaga Zvezni ljudski skupščini tudi izprememba zakona o prispevku k proračunu iz osebnega dohodka delavcev. Ta sprememba določa proporcionalno obračunavanje prispevkov k proračunu iz osebnega dohodka. Na ta način se omogoča pravilnejše nagrajevanje po delu, poenostavlja se obračun v gospodarski organizaciji in omogoča delavcu, da laže kontrolira obračun osebnega dohodka in laže razumeva sistem, kar vse vodi k večji učinkovitosti sistema.

Ker se predlaga ureditev minimalnih osebnih dohodkov, je bil Zvezni izvršni svet mnenja, da so dani pogoji za končno formuliranje staljša sindikatov, združenj in zbornic o enotnih družbenih kriterijih, ki naj bi služili gospodarskim organizacijam pri sestavljanju tarifnih pravilnikov, kakor tudi, da se lahko izvrše priprave za sprejemanje tarifnih pravilnikov. V tem smislu so podani tudi pogoji o sklepanju sporazumov o osnovah in merilih za tarifne pra-

vilnike.

Centralni odbori sindikatov in strokovna združenja oziroma zbornice so že začele sklepati sporazume o osnovah in merilih za nagrajevanje delavcev. V teh sporazumih je formulirana politika nagrajevanja v gospodarskih organizacijah posameznih gospodarskih panog, kar bo koristilo gospodarskim organizacijam, da bodo pri sprejemanju tarifnih pravilnikov vskladile svoja stališča z družbenimi stališči glede nagrajevanja delavcev.

Glede stimulativnih načinov nagrajevanja ni šablon, ki bi se lahko uporabljale, je poudaril Moma Marković. Mogoča je in koristna velika raznovrstnost oblik nagrajevanja. Ponekod bo dovolj, da se poleg osnovnih oblik nagrajevanja uvedejo premije za prihranek materiala in drugih stroškov ali pa premije za kakovost. Ponekod bo ustrezalo nagrajevanje po enoti proizvoda, ponekod po ekonomskih enotah in podobni načini nagrajevanja. Vse to je potrebno spremljati, proučevati in izmenjavati koristne izkušnje.

To pomeni, da je sedaj mogoče razpravljati o načinih nagrajevanja in se boriti za uporabljanje tistih, ki se pokažejo kot najboljše, ne pa ravnati se po splošnih šablonah. Vsekakor je stvar vsake gospodarske organizacije, da proučuje načine nagrajevanja in uporablja najboljše, kar bo zlasti za sindikate, združenja in zbornice, pa tudi za ustanove in biroje zelo ugodno polje aktivnosti. Tu bo posebno koristna izmenjava izkušenj in razširjenje uporabljanja načinov nagrajevanja, ki so že prej pokazali pozitivne rezultate.

Važno je poudariti, da uvaja vse osnove za nagrajevanje gospodarska organizacija sama po svoji oceni in da ni prisiljena uvajati pod pritiskom okoliščin kakšne osnove, ki bi je sicer ne uvedla, kakor je bil primer prej, z dodatnimi tarifnimi postavkami. To je pogoj tudi za njihovo pravilno uporablanje, oziroma jez proti njihovi deformaciji, ki je doslej pogosto spremljala posamezne osnove, zlasti norme in premije zaradi omejitve, predpisanih za tarifne postavke. Norme in premije so postale, namesto da bi bile najstimulativnejše oblike nagrajevanja, zgolj način nominalnega povečanja osebnih dohodkov delavcev.

Enotnosti tarifne politike ne bo mogoče doseči samo na podlagi vsklajenih tarifnih postavk, četrprav so eden izmed osnovnih kriterijev za višino osebnih dohodkov delavcev. Osebnih dohodkov delavcev se formira na več osnovah. Zato bi bila neosnovana težnja, da se višina osebnega dohodka delavca motri samo skozi tarifne postavke in da se pri izdelavi novih tarifnih pravilnikov mehanično in linearno povečujejo tarifne postavke. Pri izdelavi novih tarifnih pravilnikov morajo

gospodarske organizacije poskrbeti predvsem za neobhodne popravke tarifnih postavk, kjer ne ustrezajo notranjim odnosjem, ali pa podobnim delovnim mestom v drugih gospodarskih organizacijah.

Splošno povečanje tarifnih postavk, ki ni zasnovano na stvarnih možnostih gospodarske organizacije, bi lahko dovedlo posamezne gospodarske organizacije v položaj, da bi med letom ne mogle kriti izdatkov v celoti iz

ustvarjenega čistega dohodka, kar bi lahko imelo nezaželene posledice za takšne gospodarske organizacije in ustvarjalo komuni probleme.

V ostalem je neobhodno, da se s tarifnimi pravilniki zagotovi takšna politika nagrajevanja, ki bo podlaga za povečanje delovne storilnosti. Za to je neobhodno potrebno, da se pri izdelavi tarifnih pravilnikov predvsem poskrbi za pravilno nagrajevanje kvalificiranih delavcev, tako da bi se

vzbudilo zanimanje delavcev za pridobivanje višje kvalifikacije. Sedanje stanje, zlasti glede na kvalificirane delavce, torej osnovnega kadra v naših gospodarskih organizacijah, ni zadovoljivo. Skrbni vbuja pojav, da v medsebojnem primerjanju osebnih dohodkov delavcev različnih kvalifikacij počasneje naraščajo povprečni osebni dohodki kvalificiranih delavcev, ali pa stagnirajo, medtem ko stalno naraščajo za ostale kategorije.

Iz ekspozeja Veljka Zekovića

V svojem ekspozeju o proračunu FLRJ za leto 1959 je sekretar Zveznega izvršnega sveta Veljko Zeković med drugim dejal:

Predlog zveznega proračuna za leto 1959 predvideva osnovne proračunske izdatke v glavnem na isti stopnji kakor v letu 1958. Skupni obseg proračuna je res za 51 milijard dinarjev večji, toda največji del te vsote, okoli 26 milijard, odpade na izdatke za gospodarske namene, in sicer okoli 19 milijard dinarjev za izravnavanje razlike v cenah pri poslovanju z inozemstvom in 7 milijard dinarjev za regrese in dotacije v gospodarstvu.

Okoli 17 milijard dinarjev tega povečanja odpade na izdatke za narodno obrambo. To povečanje pa je nastalo v precejšnji meri zaradi nedavnega povečanja plač za 7 %, zaradi razlik v cenah materialnih nabav, kakor tudi zaradi uvedbe plačevanja prispevkov po spremembi naravnih dajatev v denarne. Skupni izdatki za narodno obrambo pa bo-

do v primerjavi z narodnim dohodkom nekoliko manjši kakor v letu 1958 in bodo znašali 9,51 % predvidenega narodnega dohodka v letu 1958. Ti izdatki res znatno obremenjujejo naš narodni dohodek in bi želeli, da se občutneje zmanjšujejo, toda splošni razvoj dogodkov po svetu žal tega še vedno ne dopušča. Določena sredstva za potrebe narodne obrambe so zato neobhodna, da bi razen izpolnjevanja mirnodobnih nalog armade zagotovili tudi napredek materialne opremljenosti in nadaljnje moderniziranje naših oboroženih sil.

Skupno se povečujejo izdatki zveznih organov in ustanov v primerjavi z letošnjim letom za nekoliko nad milijardo dinarjev, kar velja skoraj v celoti za osebne izdatke. V to povečanje niso vračunana sredstva za povečanje števila uslužbencev, pač pa izvira iz splošnega povečanja plač za 7 % pred nekoliko meseci in iz rednega napredovanja uslužbencev v višje plačilne razrede.

Neupravičeno povečanje števila uslužbencev v posameznih službah

Ko je opozoril, da se je v zadnjem času število uslužbencev v posameznih službah neupravičeno znatno povečalo, je Veljko Zeković dejal, da se je število tujih uslužbencev in pomožnega osebja v posameznih službah povečalo v letu dni (od 31. marca 1957 do 31. marca 1958) po podatkih rednega letnega popisa, ki ga opravlja Zvezni zavod za statistiko, takole:

— v državni upravi za 3960 ali 3,7 %;

— v ustanovah na področju prosvete in kulture za 10.428 ali 7,8 %;

— v zdravstvenih ustanovah za 6522 ali 8,5 %;

— v ustanovah socialne zaščite za 1038 ali 7,1 %;

— v ustanovah socialnega zavarovanja za 693 ali 6,6 %;

— v bankah in hranilnicah za 4398 ali 15,7 %.

To povečanje števila osebja v javnih službah je v celoti znatno večje, kakor določajo perspektivni plan in letni družbeni plani, in da se je po nekaterih podatkih nadaljevalo v naslednjih treh četrtletjih tega leta še hitreje, zaradi česar so potrebni ukrepi, da se to neupravičeno povečanje ustavi.

Materialni izdatki se povečajo za 2,5 odstotka

Materialni izdatki zveznih organov in ustanov se povečujejo za 140 milijonov dinarjev ali za 2,5 %. Povečanje materialnih izdatkov je potrebno v glavnem za naloge splošnega pomena, ki jih morajo posamezne službe izpolniti v letu 1959, kakor so n. pr. stati-

stični popis v kmetijstvu, nekatero zdravstvene akcije, pri katerih sodeluje federacija, itd.

Sredstva za investicije znašajo po predlogu proračuna osem milijard dinarjev, za 2 milijardi več kakor v letu 1958. Največji del te vsote 2.800.000.000 dinarjev je na-

Predlagana sprememba obračunavanja prispevkov za gradnjo stanovanj in socialno zavarovanje

Po skupni dopoldanski seji obeh zborov Zvezne ljudske skupščine prvega dne zasedanja sta bili ločeni seji odborov za gospodarstvo obeh zborov, na katerih so odobrili predloga zakona o izpremembah in dopolnitvah zakona o prispevku za stanovanjsko gradnjo ter odločbo o izpremembah in izpolnitvah odločbe o stopnjah prispevka za socialno zavarovanje.

Bistvo zakonskega predloga je v tem, da se v osnovi sprošča obračunavanje prispevka za gradnjo stanovanj. Dejansko se predlaga, naj kot osnova za obračunavanje in plačevanje prispevka služi skupni znesek prejemkov vsake osebe v delovnem razmerju. Ta osnovni, namreč brutoznesek prejemkov iz delovnega razmerja služi tudi kot podlaga za obračunavanje prispevka k proračunu iz osebnega dohodka. Na ta način se z upoštevanjem ene in iste osnove znatno sprošča obračunavanje teh prispevkov pri gospodarskih in drugih organizacijah, ustanovah, državnih orga-

nih in drugih plačnikih osebnih dohodkov.

S predlaganim zakonom se uvaja obveznost plačevanja prispevka za stanovanjsko gradnjo od dohodkov iz avtorskih pravic, ustvarjenih izven rednega delovnega razmerja — od izdelovanja planov, skic, idejnih projektov, kakor tudi od drugih dohodkov iz avtorskih pravic, ki so s posebnimi zveznimi predpisi izenačeni z dohodki na izdelavo planov, skic itd. To se predlaga zato, da bi bile osebe, ki niso v delovnem razmerju, v osnovi v enakem položaju kakor osebe, ki so v takem razmerju.

Prispevek za stanovanjsko gradnjo bi se obračunaval v višini 10 % od skupnih mesečnih neto-prejemkov.

Kar se tiče prispevka za socialno zavarovanje, je z uvedbo proporcione stopnje prispevka k proračunu iz osebnega dohodka prenehala potreba, da se določi posebna osnova za njegovo plačevanje. Zato se zaradi nadalj-

njega poenostavljenja obračuna predlaga izprememba v tem smislu, da se plačuje prispevek za socialno zavarovanje od iste osnove, za katero se plača tudi prispevek k proračunu iz osebnega dohodka, namreč od osnove, ki vsebuje tudi prispevek k proračunu iz osebnega dohodka.

Prispevek za socialno zavarovanje bi se plačeval od 1. januarja leta 1959 dalje za vse delavce od iste osnove, za katero se plačuje prispevek k proračunu iz osebnega dohodka in sicer po stopnji, ki ustreza dosedanji splošni stopnji 24 odstotkov, prečunanih na novo osnovo, ki vsebuje prispevek k proračunu iz osebnega dohodka in druge prispevke, ki se plačujejo iz tega dohodka.

Za delavce kmetijskih organizacij in splošnih kmetijskih združenj, ki delajo pri kmetijskih dejavnostih, se bo prispevek za socialno zavarovanje plačeval po stopnji, ki ustreza dosedanji splošni stopnji 20 odstotkov.

PEREČE VPRAŠANJE

Obalna plovba v Slovenskem Primorju

Neredko slišimo glasove, da Slovenci premalo cenimo morje. Seveda takega ocenjevanja ne moremo sprejeti za očitek, saj je iniciativa, ki smo jo pokazali pri urejanju naše obale in v njej za izgradnjo močne trgovske mornarice več kot otipljiva. Uspešna tekma s časom, ko z velikimi koraki hitimo za večstoletno zamudo, nam vrača v polni meri prepričanje, da tudi težke zgodovinske okolnosti niso udušile v nas tradicij pomorskega naroda, ki živi z morjem in je tudi sposoben izkoristiti njegovo neizmerno bogastvo.

In vendar — — —
 Če govorimo o velikem napredku našega pomorskega gospodarstva in primerjamo rast oz. razvoj posameznih panog, ne moremo mimo ugotovitve, da posevčamo odločno premalo pozornosti obalni plovbi, ki v celoti, kot je znano, mnogo doprinaša moči naše države in dvigu življenjske ravni prebivalstva.

Sedaj ob prehodu v novo leto, ki bo nedvomno tudi našemu obalnemu področju prineslo mnogo novega, ne bo napak, če zabeležimo nekaj drobcev, ki so v dosedanjih razpravah in polemikah okrog našega pomorskega gospodarstva ostali več ali manj neznanji. Gre predvsem za pereče vprašanje obalne plovbe na slovenskem obalnem področju in

na področju zahodne obale Istre, ki teži s svojim severnim delom k Sloveniji. Jasno je namreč, da brez ustrezne rešitve tega problema ne moremo računati na somerno rast slovenskega pomorskega gospodarstva v najširšem smislu, da posebej ne omenjamo škode, ki je zaradi neurejenega obalnega potniškega in turističnega pomorskega prometa in pomanjkanja ladij za vzdrževanje rednih in izrednih ter longotudialnih prog prizadejana našemu turizmu.

Da bi lahko dobili vsaj približno sliko o stanju in potrebah v našem obalnem prometu, odgovarja Anton Dular, načelnik oddelka za potniški promet in turizem pri pomorskem podjetju Obalna plovba Koper.

Zimsko tihožitje v starem koprskem pristanišču

strani in mogočen vzpon luških kapacitet ter ladjevja dolge plovbe na drugi strani hudo maščeval. Ne smemo namreč pozabiti, da bo koprsko pristanišče že v doglednem času zmoglo najmanj 250 tisoč ton domačega uvoza in izvoza ter najmanj 150 tisoč ton tranzita. Če hočemo izrpati vse možnosti, ki nam jih nudi ugoden zemljepisni položaj, je povsem razumljivo, da razvoju teh ogromnih količin tovora pritikava zmogljivost naše obalne plovbe ne bi bila kos. Z obnovo in preureditvijo dobršnega dela našega plovnega parka se je stanje sicer malo popravilo, vendar še zdaleč ne v taki meri, ki bi ustrezala dejanskim potrebam.

V bližnji preteklosti je bilo razpisanih več natečajev za izgradnjo ladij za obalno plovbo. Teh natečajev so se poslužila vsa podjetja jugoslovanske obalne plovbe, zato računamo tudi mi, da bi izkoristili prvo priložnost takega razpisa in z investicijskim kreditom izgradili dve motorni enoti za tovorni promet večje tonaže. Tako bi vsaj za silo zapolnili vrzel, ki resno ogroža nadaljnji napredek in rast pomorskega gospodarstva na našem obalnem področju.

«Kakšni so izgledi za izboljšanje potniškega in turističnega pomorskega prometa?»

Znano je, da sodi potniški in turistični pomorski obalni promet na našem področju med najbolj pomanjkljive in neurejene ob jugoslovanski obali. Praktično smo odrezani od ostale obale in dotok turistov v naše kraje je prav zaradi te pomanjkljivosti mnogo manjši, zato so tudi relativno velike gostinske in turistične kapacitete na našem področju premalo izkoriščene. Stanje se bo sicer s prihajajočim letom malo popravilo, ker nam je uspelo doseči, da bo Jadranska linijska plovba Reka uvedla dvakrat tedensko brzo progo Trst-Bar z vmesnimi postanki v Koprno, Izoli in Piranu. Vendar bo tudi ta rešitev le malo omilila kritično situacijo, zato je razumljivo, da si uprava Obalne plovbe Koper prizadeva, da bi ji pristojni činitelji omogočili v najkrajšem času nabavo vsaj ene večje potniške ladje kot je n. pr. «Ivan Cankar». Samo

po tej poti se bomo lahko vsaj delno osamosvojili in samostojno reševali problematiko, ki zadeva naš obalni potniški promet. Ker zastopamo s to akcijo interese našega pomorskega gospodarstva kot celote in želimo neposredno vplivati na pospešen razvoj turizma, ki dviga dragocen devizni sklad našega narodnega dohodka, pričakujemo, da bo pobuda podjetja Obalna plovba Koper deležna najširše podpore. Bb

V starem koprskem pristanišču: dve «pristanišči» — ladijsko in avtobusno

JUGOSLOVANSKA LOTERIJA POROČILO O ZREBANJU srečk 157. kola

ki je bilo v četrtku v Nišu

Srečke, ki se končujejo s spodaj označenimi številkami	so zadele dobitke dinarjev
460	2.000
680	2.000
3550	20.000
36460	32.000
55910	40.000
81	1.000
91	800
031	8.000
2881	11.000
7661	10.000
51781	31.000
58701	60.000
96091	40.800
97131	40.000
128681	201.000
112	4.000
6872	10.000
10582	60.000
16892	30.000
26082	100.000
35192	60.000
50362	30.000
99012	80.000
3	200
6713	10.200
47163	30.200
57443	40.200
62963	100.200
64183	80.200
018003	300.200
4	200
55	400
215	2.000
08255	30.400
79755	30.400
90655	80.400
618255	800.400
76	400
236	4.000
5996	10.000
9016	20.000
15646	80.000
27176	40.400
97136	40.000
690996	600.000
5107	10.000
56917	30.000
65507	60.000
93237	60.000
88	600
698	6.000
19388	30.600
62258	100.000
77348	40.000
069178	1.000.000
192208	200.000
089	2.000
709	2.000
68709	32.000
475849	400.000

Nekaj večjih dobitkov v Sloveniji: po 100.000 din v Celju na št. 162258 in 662963 in v Ljubljani na št. 162963 in 662258; — po 80.000 din: v Kidričevu na št. 515646 in v Mariboru na št. 164183 in 664183 itd.
 Skupno je bilo izzrebanih 182.083 dobitkov in 7 premij, skupnem znesku 93.800.000 din.

Zrebanje dobitkov Novoletne loterije bo 4. januarja 1959.

«V kakšnem stanju je naše obalno ladjevje, kakšna je njegova zmogljivost ter primerjava s celokupno zmogljivostjo jugoslovanske obalne plovbe?»

«14 lesenih ladij, ki jih je predelala Splošna plovba Piran novo osnovanemu pomorskemu podjetju Obalna plovba Koper, tvori ves plovni park našega obalnega ladjevja. Kapaciteta teh ladij znaša 853,6 BRT; od tega je 10 tovornih enot s skupno nosilnostjo 1.145 ton in štiri potniške enote z 235 potniškimi mesti. Med temi ladjami je 8 jadrnic z nosilnostjo manj kot 50 ton. Ker «Pomorski godišnjak» teh ladij v svoji statistiki ne upošteva, je udeležba LRS v ladjah obalne plovbe smešno nizka, saj je zastopana samo z 1 odstotkom v celokupnem ladjevju jugoslovanske obalne plovbe. Mimo tega znaša povprečna starost teh enot 19,5 let in tudi povprečna hitrost 8,5 milj na uro nas ne more zadovoljiti.»

«Ali je v perspektivnem načrtu za dopolnitev obalnega ladjevja na našem področju moč računati na izboljšanje tega stanja?»

«To vprašanje je zelo važno, saj bi se nam nesorazmerna rast obalnega ladjevja na eni

POMEMBNA PRIDOBITEV TRGOVSKIH USLUŽBENK

Mariborsko trgovsko podjetje Zarja je pred dnevi odprlo obratno menzo v Slomškovi ulici. Menza ima dnevno kapaciteto 120 kosil, ki jih pripravljata v sobo-

no urejeni kuhinji dve stalno uslužbeni kuharici. V svojih lepo in prijetno urejenih prostorih sprejme menza lahko naenkrat 40 abonentov. Polovica abonentov

nosi hrano domov (sedaj jih je skupaj 80, računajo pa, da jih bo v prihodnjem mesecu okrog 110). Podjetje želi z menzo, ki je za njeno ureditev žrtvovalo kar 800.000 dinarjev, pomagati zlasti svojim uslužbenkam (skoraj 80 odstotkov zaposlenih v podjetju je žensk), ki imajo opoldne med tednom le 3 ure prostega časa (med 12 in 15. uro), morajo pa večinoma na svojih domovih opravljati gospodinjske posle. Kosi stane 80 dinarjev in s tem krijejo le del stroškov, denar za kurjavo, elektriko in najemni prostorov pa prispeva podjetje.

Poraba elektrike dela podjetju največ stroškov. Plačuje namreč 15 dinarjev za kWh in še prispevek za prostor. Vsota, ki se nabere, je tolikšna, da nanese kar četrtino denarja, ki ga plačajo abonenti! Morda bi ELES v takih primerih izjemno lahko zaračunal elektriko po tarifi, ki je določena za gospodinjska, saj bi s tem le olajšala težave, ki jih premagujejo podjetja, ko se trudijo za dvig življenjske ravni svojih uslužbenecv. K.

Od vsega vsod

Nagrade za najboljše zadrage

Okrajna zadruga zveza v Mariboru je podelila nagrade najboljšim zadrugam, ki so tekmovali v pripravah na volitve v nove zadržne svete. Prvo mesto v tem tekmovalstvu je osvojila Kmetijska zadruga Videm, ki prejme 180.000 dinarjev. Drugo nagrado 135.000 dinarjev prejme zadruga Tolsti vrh, tretjo 90.000 zadruga Pevnica, četrto 45.000 Tomaž pri Ormožu, peto 30.000 dinarjev za zadruga Smartno na Pohorju. Razen tega je nagrajenih osem najboljših upravnikov kmetijskih zadrug. Skupno je bilo razdeljenih zadrugam 595.000 din nagrad.

Tekmovanje je obsegalo opravljanje jesenske svetve, sestavljanje gospodarskih načrtov za leto 1959, pridobivanje novih članov, izvolitev žena in mladincev v zadržne svete in najboljši uspeh na teh volitvah.

Ob novoletni jelki kolektivna darila

Društva prijateljev mladine in šolska vodstva se skupno s šolsko mladino že vneto pripravljajo na

praznovanje Novoletne jelke. Ponekod bodo že tradicionalno medsebojno obdarovanje otrok letos še popestrili s kolektivnimi darili za pionirsko organizacijo. Med darovi bodo knjige, televizijski pripomočki (žoge, smuči, sanke), instrumenti, itd. Zveza stva je prispevala Občinska zveza DPM, največ pa so jih šole zbrale v kraju samem od podjetij in zadrug.

Seveda bodo ob teh dneh najrazličnejše prireditve. Ponekod so jih pripravili učenci pod vodstvom svojih učiteljev, drugod spet bodo gledali pravični film, stil pa jih bodo presenetili maček iz otroškega vrta.

Otroci iz šolskega otroškega vrta bodo s svojim programom obiskali tudi starčke v Domu onemoglih na Gomilskem. Stari ljudje, ki so večidel brez svojeve, bodo mačkom in njihovim vzgojiteljem prav gotovo hvaležni za pozornost. JG

Številne akademije in prireditve

Beograd, 26. dec. — Zveza za telesno vzgojo «Partizan» bo sodelovala v proslavah 40. letnice ZKJ in SKOJ z akademijami in prireditvami.

Konrads streže po novem rekordu

Mlad avstralski plavalec John Konrad, ki je otrok — kakor tudi njegova sestra — med svetovnimi rekorderji, prihajajo leto ne bo feralni treninja. Njegov trener Don Talbot je izjavil, da bo leto 1959 za Konrada «leto povprečja», ker ga ne bo pripravljali za zrušenje rekordov. S posebnim treningom bo začel šele v začetku leta 1960, za olimpijske igre v Rimu. V tej temi bo John poskušal zrušiti svetovni rekord na 200 m prosto, ki ga ima Japonec Jamana s časom 2:03 min. na prvenstvu Novega Walesa, ki bo od 3. do 17. januarja v Sydneyu.

Zadeva Sailer: 11. januarja

Advokat Tonyja Sailerja, ki ga obtožujejo profesionalizma, je obveljal predsednika mednarodne smučarske zveze (FIS), da se obtožbe ne bo mogel udeležiti teje komisije za amaterstvo, ki bi morala obravnati njegov primer 21. decembra. Predsednik FIS Marc Hodler je obljubil, da bo stori vse za preložitve sestanka komisije na 11. januar, ko bodo vsi njeni člani zbrani na tekamah Lauberhorn v Svici.

Vrzel v ameriški atletiki

Poznano je, da so skozi desetletja ameriški skakalci s palico dominirali v tej disciplini na svetu. Letos so po več letih doživei poraz. Na dvoboju ZDA — SZ v Moskvi je Bulatov premagal drugega ameriškega skakalca Morrisa. Svetovni rekordar Gutowski se tega dvoboja ni udeležil, ker ima poškodovano koleno, pa tudi sicer je njegova udeležba v mednarodnih srečanjih negotova. Gutowski je ujaljen, ker mu mednarodna atletska federacija ne priznati njegovega svetovnega rekorda — 4,82 m, medtem ko ga je ameriška zveza priznala. Letošnja rang lestvica skokov ob palici je naslednja:

Gutowski 4,82 (4,78 m — njegov priznani rekord), Morris (oba ZDA) 4,65, Rubanis (Grčija) 4,60, Londström (Finska) 4,57, Bulatov (SZ), Predsednik FIS Marc Hodler je obljubil, da bo stori vse za preložitve sestanka komisije na 11. januar, ko bodo vsi njeni člani zbrani na tekamah Lauberhorn v Svici.

ZAGREB knjigarna «MLADOST», Ilica 84 SD-8028, 45 obr.

SERENADA MANDOLIN — POMLADNA PESEM — pesmi iz filma «Kralj v New Yorku»

TELESNA KULTURA

BOŽIDAR KOMAC — letalec leta

Cvetka Klančnikova je kot absolutna svetovna rekorderka v hitrostnem preletu trikotnika 100 km dobila plaketo «Franjo Kluz»

Beograd, 26. dec. — Sinoči so podelili nagrade, diplome, diamantne značke in plakete svetovnim rekorderjem, državnim prvakom ter zmagovalcem na velikih tekmovalnih in športnem letalstvu in padalstvu. Plaketo «Franjo Kluz» so dobili Aleksander Seradič, Cvetka Klančnik, Danilo Damjanović in Mladen Milčević. Ob tej priložnosti so tudi sporočili sklep Letalske zveze Jugoslavije, ki je predlagala mednarodni letalski federaciji naj podelijo Božidar Komcu najvišje športno odlikovanje na svetu — «Zlato medaljo Lillenthal». Za letalca leta so proglasili Božidarja Komca, ki je tudi dobil plaketo «Zlato orel». Nadaljnji vrstni red, ki ga je določila športna komisija LZJ je:

Imela Rusinja Samojlova s 64 km na uro, vtem ko je svetovni rekord za moške držal Nemeč Haase z 80 km na uro. Nov svetovni rekord je Klančnikova dosegla s spremljevalko Silvo Trauner na dvošedni domače gradnje, «Košavi». Svetovna rekorderka je iz-

Cvetka Klančnik

NOVOLETNA ŠPORTNA ODDAJA Radiotelevizije Ljubljana

bo 2. januarja 1959 od 17.15 do 18.15. Pred mikrofonom so bo vrstilo več kot 90 tekmovalcev, športnih trenerjev ter funkcionarjev, prijateljev športa itd.

«Nekaj podrobnosti o najboljših: BOŽIDAR KOMAC je na svetovnem jadralskem prvenstvu na Poljskem na treningu osregel nov svetovni rekord v hitrostnem preletu trikotnika 300 km. Na jadralskem letalu domače gradnje, «Meteor», je dosegel povprečno hitrost 79,9 km, kar je za 4 km večja povprečna hitrost od bivšega svetovnega rekorda. Komac je preletel trikotnik 300 km v času 4,54 ure, medtem ko je najslabše mednarodni tekmovalci potrebovali za to progo 7 ur. Med drugim naj omenimo, da je Komac v skupnem plasmanu na svetovnem prvenstvu dosegel četrto mesto in izboljšal tudi tri jugoslovanske rekorde.»

CVETKA KLANČNIK je naša najboljša jadraina letalka, dvakratna svetovna prvakinja nosilec zlate značke in bud nasprotnik jadralscem na pomembnih tekmovaljih. Njen največji uspeh je absolutni svetovni rekord v hitrostnem preletu trikotnika 100 km. Dosegla je povprečno hitrost 84,82 km na uro. Prejšnji svetovni rekord je

ki bodo povezane s pomembnimi datumi iz zgodovine ZKJ in SKOJ. Mimo velikih zveznih prireditev, ki bodo v letu 1959, kot so II. zvezni zlet, proslava dneva mladosti, dneva mladinskih delovnih brigad, 1. maja in drugih, bodo republiške, okrajne in občinske organizacije, kot tudi večja društva, prispevale k pomembni obletnici s svečanimi akademijami in športnimi prireditvami. Le-te bodo v okviru splošnih programov proslav v posameznih mestih in okrajih.

Vse organizacije «Partizan» bodo angažirale svoje pripadnike pri zbiranju zgodovinskega gradiva o delu KPJ in SKOJ, pripravile pa bodo tudi razstave zgodovinskega gradiva.

Brzjavke

BRUSELJ, 26. dec. (Belga). — Na gostovanju po Belgiji je beograjski Partizan odigral prvo tekmo s Anderlechtom in izgubil z 1:3 (1:0). Gol za Beograjdane je dosegel Galic v 32. minuti. Partizanovi nogometaši niso znali izkoristiti zrelih priložnosti za dosego gola, obramba pa je dovolila nasprotniku, da je zlahka prišel do zmage.

ATENE, 26. dec. (Tanjug). Pred 5600 gledalci so nogometaši «Beograda» premagali četrtoplasirano moštvo atenske lige, Apolon, z 2:1 (2:0). Oba gola so gostje dosegli še v začetku igre, in sicer Antic v 8. ter Banovic v 19. minuti, medtem ko je gol za domače dosegel Serafidis v 53. minuti. Beograjdanci so bili boljše, imeli pa so tudi precej sreče.

BEograd, 26. dec. — Boksarji Radničkega bodo gostovali sredi januarja na Poljskem. V Bielskem se bodo borili 11. januarja proti najboljšemu poljskemu moštvu, Sparti, 13. januarja pa v Krakovu z mestno reprezentanco. Radnički bo odšel na turnejo okrepjen.

BEograd, 26. dec. — Na predlog zveznega kapetana bokarske reprezentance Radojka Mladenovića je sekretariat BZJ odredil nasprotnike za izbirno tekmovalje, ki bo februarja v Beogradu, in tudi upošteval predlog zveznega kapetana, naj Jakobović zloži na tem tekmovalju boksa z enim izmed tujih tekmovalcev.

BEVERWIJK, 26. dec. (Tanjug). Od 8. do 18. januarja bo v Beverwijku tradicionalni šahovski turnir. Povabljeni sta bila tudi naša velemoštva Gligoric in Trifunović, ki pa sta odpovedala udeležbo. Hkrati bo tudi ženski turnir. Le-ta se bosta udeležili Jugoslovanki Lazarevićeva in Bačićeva.

MOSKVA, 26. dec. (Tanjug). — V Toilištu se bo 8. januarja začelo XXVI šahovsko prvenstvo SZ, na katerem bo sodelovalo deset velemoštrov. Smislov, Kercs, Talj, Petrosjan, Averbach in Bronstein imajo pravico neposredne udeležbe.

ZALOŽBA BOREC V LETU 1959

KNJIGE S ŠIROKIM ODMEVOM

V času, ko se leto primka h koncu, nam misli že uhajajo v naslednje. Tako smo tudi naprosili glavnega urednika založbe Borec - pisatelja Toneta Seliskarja, da nam razloži, kaj namerava izdati založba v prihodnjem letu.

Založba Borec pri Glavnem odboru Zveze borcev Slovenije ima že svojo tradicijo, zlasti z izdajanjem mesečne revije »Borec«, ki bo prihodnje leto praznovala 10-letnico svojega plodnega obstoja. Revija »Borec« ima nad 6500 stalnih naročnikov, toda če pomislimo, da gre vsaka številka od sosedo do sosedo in pa to, da to revijo zlasti rada prebira doraščajoča mladina, lahko trdimo, da ima revija »Borec« zelo širok krog bralcev. V devetih letnikih te revije je zbranega ogromno dokumentarnega gradiva iz narodnosvobodilne vojne, spominov, beletrije ter razgledov iz vsega sveta. Z rednim izdajanjem knjig s tematiko iz NOV pa bo pričela založba s prihodnjim letom. Smoter založbe je dovolj razločno poudarjen že v njenem imenu, to se pravi, založba bo izdajala knjige, v katerih bo zajeta naša borba od vseh strani, v katerih bo zajet naš uporniški polet do vseh podrobnosti, skratka knjige naše borbe, našega trpljenja, našega junaštva, naših žrtev in naših pridobitev v obdobju te naše velike zgodovine. Na prvi pogled je videti program založbe dokaj enostaven, v bistvu

pa je navzlic enostranski tematiki silno raznolik in le z veliko potrpežljivostjo dosegljiv. Anke te, izvedene v različnih ljudskih knjižnicah za odrasle in za mladino, so pokazale, da je branje knjig s tematiko iz NOV zelo priljubljeno, zlasti pa doraščajoča mladina nadvse rada prebira knjige, iz katerih spoznava težko, a junaško borbo svojih očetov in mater. Končno pa je še mogočno živ rod borcev in aktivistov, ki z ljubeznijo prebira vse to, kar je sam preživljal. Povsem nesrešna in iz trte izvita je domneva nekaterih krogov, češ da so se ljudje že naveličali čitati knjige, ki opisujejo narodnosvobodilno vojno. Taka domneva izvira iz tistih krogov, ki niso sodelovali v borbi, ali pa so ji bili celo nasprotni, torej iz majhnega kroga nergačev in apolitičnih pasivnežev, ki jim teče življenje lagodno ob mogočni strugi naših delovnih in tudi pri delu prav tako borbenih ljudi, kot so bili v narodnosvobodilni borbi. Toda nekaj resnice pa je tudi v tem: ljudje so se naveličali brati slabo napisane knjige s tematiko iz NOV, žele si le dobre knjige. Tako željo pa je samo pozdraviti! Vsaka stvar na svetu raste in se razvija ter se izpopolnjuje. In

je kovala naša svoboda. Prihodnje leto bomo v tej seriji izdali knjige Urb, Begunje-Druga, Rogbaza 20, Bolnišnica Franja, Celjski Pisker-Frankolovo in Partizanske tiskarne.

Knjige s tematiko iz NOV so večno žive. To dokazuje veliko povpraševanje po teh knjigah, nadalje pa dejstvo, da so mnoge že razprodane. Zato se bo založba trudila vzgojiti in zbrati širok krog svojih stalnih naročnikov. Dragoceno gradivo iz tako usodnega obdobja naše zgodovine bo na ta način zbrano v lepih izdajah naše založbe, iz katerih bo naš delovni človek nenehno črpal svetle vzglede junaštva in silne ljubezni do domovine naših borbenih ljudi, ki jih je Partija vodila skozi najtežje preizkušnje preko zmage do današnjega mogočnega ustvarjanja.

si oglejmo knjige, ki jih bomo izdali prihodnje leto!
Beletrijo bo zastopal novi roman pisatelja Karla Grabeljska - »Most«. Kraj dogajanja je Vrhnika in njena okolica s Stametovim mostom v obdobju strahovlade Črne roke. »Dnevnik partizana« je v tej vrsti književnosti svojevrstno delo. Avtor dnevnika, Bratuš Hinko-Oki, je pisal dnevnik od prvega dne partizanstva do osvoboditve, redno vsak dan brez presledka. To obsežno delo, ki po svoji vernosti in dokumentarnosti nima primerja, bo zajeto v dveh knjigah. Spomini Subija Draga »Zamrežena okna« bodo pripovedovali o življenju, trpljenju in borbi naših upornikov v italijanskih ječah. Spomini »Čudežna pomlad« Radka Poliča zajemajo dogodke od prvega dne okupacije do roške ofenzive v bivšem grospejskem in stiškem okrožju. Prevod knjige spominov narodnega heroja Aleksandra Vojinovića »Ponovno osvobojeni« nam v svojevrstnem slogu opisuje usodo in pobege partizanov topliškega oddela iz nemškega taborišča. Ta knjiga ter knjiga »Partizanska mornarica« bosta nekaj uvod v zajete tematike NOV vseh narod Jugoslavije, kajti borba v

Podeželje in poklicne ustanove

V kulturnoprosvetnem delu našega podeželja polagamo precejšnjo v obdobju, ko poklicne kulturne ustanove čedalje močneje posredujejo kulturne vrednote našemu prebivalstvu izven sredstev, kjer imajo te ustanove svoj sedež. Poleg delovanja v amaterskih društvih imajo tako naši delovni ljudje možnost spoznavati visoke kulturne stvaritve in si s tem zviševati raven svojega kulturnega obzora. V minulih letih so posamezne kulturne ustanove prisluhnile težnjam ljudi po tem posebej, vendar pa se je takšno delovanje razvijalo in uveljavljalo zelo počasi. Letošnje leto pa je na pobudo Okrajnega sveta Svoboda ljubljana la sistem vzgajanja delovnih ljudi postal sistem. Na skupnem posvetovanju je bil napravljen načrt o gostovanjih v poklicnih gledališčih v okviru ljubljanskega okraja in izven njega. V okviru teh gostovanj ne sodijo samo predstave, temveč tudi pomoč poklicnih gledaliških delavcev članom amaterskih gledališč na raznih področjih. Tako bodo naša Svoboda in prosvetni društva v letošnji sezoni poklicni režiserji in igralci v več kot 30 krajih prisostvovali vajam in razgovorom v amaterskih gledališčih. Gostovanja in razgovori naj bi bili dopolnilo režiserskih in igralških tečajev oziroma seminarjev, ki jih organizira Okrajni svet Svoboda. Zanimivo je, da si ljudje v večjih krajih žele predvsem kvalitetne predstave, medtem ko se v manjših krajih zanimajo predvsem za stalne razgovore a poklicnimi režiserji in igralci.

Da bi v letošnji sezoni preprečili staro navado in omogočili gostovanja naših poklicnih gledališč v vseh tistih krajih, kjer je to mogoče, so izdelali očeren in enoten program gostovanj za letošnjo sezono. Tako bodo letos organizirali redne obiske SNG Opere in Dramе, Mestnega gledališča, »Odra 57« in Sentjakobskega gledališča. O letošnjih gostovanjih so podrobneje razpravljali tudi občinski svetovi Svoboda in prosvetni društva, kajti vsi se zavestno, da je uspeh gostovanja nemalokrat odvisen od dobre reklame. Dolež se je večkrat zgodilo, da prosvetna društva ob gostovanjih naših poklicnih gledališč niso delala nikakršne propagande, v nekaterih krajih pa se člani amaterskih gledališč sploh niso udeleževali predstav naših profesionalnih gledališč.

Opera bo gostovala letos s svojim stalnim repertoarjem, kolikor bo sreča da možna uprizoritev v amaterskih krajih. Kakor doslej, je tudi letos Drama razpisala za svoja gostovanja poseben repertoar, v katerem je 30 do 35 gledaliških del. Drama je že doslej nekajkrat gostovala, kajti z rednimi gostovanji v prejšnjih letih si je pridobila stalni krog občinstva tudi v drugih industrijskih centrih in na podeželju. Tudi Mestno gledališče se je na letošnjo sezono dobro pripravilo. Ker so za letošnjo sezono razpisali tudi posebne delavske abonmaje za svoja gostovanja, imajo že sedaj dogovorjenih okrog 50 gostovanj v ljubljanskem okraju. Sentjakobsko gledališče bo gostovalo s tremi komedijami, eno dramo in eno satiro. Komedijski gledališč »Odra 57« pa bo gostoval s tremi gledališkimi večeri in eno satiro.

kakor ni vse zlato, kar se sveti, tako tudi ni vsaka knjiga z blestečim imenom že lepa in dobra. Tudi partizanska beseda, če uporabim ta izraz za pojasnitev programa naše založbe, ne more ostati tamkaj, kjer se je začela v svoji ljudski preprosti in primitivni obliki, temveč mora rasti in se razvijati ob vseh bujnih pogankih pojvone kulturnosti, zato mora biti vsaka nova knjiga naše založbe tudi kulturni dogodek, pa bodisi je to knjiga beletrije, ali knjiga spominov, ali knjiga zgodovinsko dokumentarnega značaja.

Založniški svet naše založbe je pri sestavljanju knjižnega programa za leto 1959 upošteval to preprosto nujnost sleherne založbe, zlasti pa je upošteval 40-letnico Komunistične partije Jugoslavije, da z lepimi knjigami počasti to obletnico, saj je bila Partija gibalno jedro vse naše borbe od vsega začetka preko zmage do današnjih dni. Torej

Sloveniji je tako usodno povezana z borbo vseh jugoslovanskih narodov, da bi bila založniška dejavnost naše založbe brez takih izdajnih močno okrnjena. V okvir naših izdaj spadajo tudi uporniški gibanja zatiranih narodov drugod po svetu.

Ponatis slovitega albuma fotografij Jožeta Petka »S XIV. divizijo«, ki bo izšel izpopolnjen z novimi slikami, bo obogatil naš knjižni trg z redkimi izdajmi take vrste. Kot redno vsakoletno publikacijo bomo prihodnje leto izdali prvikat ponatis zbiranja najboljših radijskih oddaj, ki jih poslušate pod imenom *Se pomnite, tovariši!* Ta knjiga naj bi postala ljudska čitanka v najširšem smislu tega naziva. Izdali pa bomo tudi nekaj knjig za mladino, zlasti slikanice v barvah.

Kot redno knjižno zbirko pa bomo pod skupnim naslovom »Dokazi« pričeli izdajati serijo prirodnih knjižic o vseh pomembnejših kovačnicah, v katerih se

Na knjižnem trgu je v zadnjih letih moč dobiti zmeraj več dokumentiranih del z opisom posameznih krajev in področij, ki naj bi pomagala izpopolniti občutno vrzel v bibliografiji oziroma krajepisju naše ožje domovine. »Goriški zbornik«, ki ga je izdal okrajni Svet »Svoboda« in prosvetnih društev v Novi Gorici, sodi zaradi nekaterih prispevkov znanih avtorjev, dalje obilja različnih podatkov in ilustracij ter slednjič sprčo pestrega in obsežnega gradiva, gotovo med boljše publikacije te knjižne vrste. Izšel naj bi že lansko jesen ob desetletnici priključitve Slovenskega Primorja, vendar je uredniški odbor zaradi preobremenjenosti kopske tiskarne »Jadrán« uspel zbornik izdati šele pred dnevi.

Delo je zanimivo že zato, ker je bibliografija Goriške zaradi njene posebne politične preteklosti, heterogenosti vplivov in tokov, ki so vse do priključitve usmerjali njen razvoj in končno iz čisto tehničnih razlogov, precej skromna, enostranska in slabo urejena. Z izjemo Rutarjeve zgodovine Tolminske, dveh knjig Andreja Gabrščka o Goriških Slovincih, Tolminskega zbornika, ki je izšel pred leti in morda še nekaj manjših del, so ostali viri o Goriški raztreseni po najrazličnejših knjigah in časopisih.

Zbornik posreduje sistematičen pregled treh obdobji v razvoju »dežele ob Soči«. Po uvodni besedi Tineta Remškarja pojasnjuje osem avtorjev zgodovinsko preteklost in nekaj splošnih razlag o goriški zemlji in njenih ljudeh. Med tehnejše prispevke v prvem delu gotovo sodijo sestavek Lina Legiša o deležu Goriške v slovenski literaturi, dalje Joška Humarja, ki bralca seznanja z nekaterimi malo znanimi podrobnostmi in dokumenti iz revolucionarnega leta 1848 v obravnavanem zemljepisnem okviru; dr. Emilijana Čevca, ki piše o deležu Goriške v naši umetnostni preteklosti; Jože Petjan pa se spominja socialističnega gibanja na Goriškem pred prvo svetovno vojno. Zaradi prijetnega sloga pisanja in mnogih podrobnosti, ki so bile doslej širši javnosti večinoma neznan, posebej opozarjamo na prispevek književnika Franceta Bevka, ki se v njem spominja trnove

Ob priliki 50. obletnice ustanovitve Jakopičevega paviljona bo v ponedeljek, 29. decembra 1958, ob 18. uri v istih prostorih otvoritev razstave »Slovenske likovne publikacije«, ki bo zajemala kataloge, prospekte in monografije razstav, natisnjene v Sloveniji od leta 1900 do danes

Goriška v knjigi

ZBORNİK O ZGODOVINI, BOJU ZA SVOBODO IN SADOVIH SOCIALISTIČNEGA RAZVOJA GORIŠKEGA OKRAJA

poti slovenske knjige pod fašizmom. Drugi del publikacije seznanja v osmih prispevkih znanih političnih in javnih delavcev ter številnih fotografskih posnetkih bralca o podrobnosti z bojem goriških ljudi proti okupatorjem, za svobodo in združitve z matično domovino. Če izznamemo že znano gradivo iz medvojnih dogodkov, ki pa bralcu še zmeraj odkrije dokaj neznan; tedaj velja posebej opozoriti na sestavek Viktorja Smoleja, ki piše o pesmih borcev XXXI. divizije. Svoje spomine so v tem poglavju obnovili Milo Vižintin, Julij Beltram, Fr. Skok, že omenjeni Smolej, dalje Tomo Brejc, dr. Pavla Jerina-Lahova, Jože Štrukelj in Franc Kurinčič.

Za sodobnike je zaradi osebne povezanosti z dogajanjem v novih razmerah morda najbolj zanimiv tretji del zbornika, ki obravnava napredek Goriške v prvem desetletju svobodnega razvoja v matični domovini. Zapimivsi prispevki, pomazorjeni s statističnimi tabelami, prepričljivimi

podatki in primerjavami, tudi poznavalca zmeraj znova prevzamejo, da razmišlja o sadovih socialističnega razvoja v krajih ob naši zahodni meji. Posebno tehten je prispevek skupine avtorjev o gospodarskem razvoju goriškega okraja po vojni; sledi sestavek prof. Slavka Kretiča in Stanka Murovca o rasti šolstva; dr. Franc Marušič podrobno pojasnjuje razvoj zdravstvene službe na Goriškem; tu je dalje strokovni sestavek ing. Stanka Jelenca o izkoriščanju vodnih sil na Goriškem in še nekaj prispevkov z raznih področij.

Goriškega zbornika med branjem seveda ni moč ves čas ocenjevati s strogimi merili literarnih kritikov, toda publikaciji hkrati ne gre zanikati družbenopolitične in bibliografske vrednosti. Kljub temu, da ne obravnava vseh področij okraja enako sistematično in popolno (Tolminska ter zlasti idrijsko-cerkljansko področje sta, denimo, gotovo premalo opisana), Goriški zbornik vendarle zasluži vso pozornost bralcev.

IZ KINEMATOGRAFSKIH DVORAN J »Ljubi me ali me pusti!«

Nedavno so producenti M-G-M Picture posneli biografski film o nekem oboževani in slavni ameriški pevki in igralci Ruth Etting. Po scenariju Daniela Fuchsa in Isabelle Lennart je delo režisro izoblikoval ter mu dal zaključeno enoto in spretno izdelano obliko režiser Charles Vidor. Glasbeno spremljavo pa je »biskribe« Nicholas Brodsky.

Ce v filmu ne bi nastopela znani karakterni igralce James Cagney ter prajubljena pevka in igralca Doris Day, bi verjetno ne dosegel povprečnega uspeha. Se več pa je k delu pripeljal James Cagney v vlogi pevkininega zaščitnika, menadžerja in moža. Njegova pravzaprav tragična življenjska pot ga vodi od premožnega lastnika palače, a hkrati nikdar resnično priznanega, spoštovanega in ljubljenega moža, do oblastnega in brutalnega veljavnika, ki si samo s silo pridobiva oblast nad lepo ženo, nikdar pa njene ljubezni. Pohabljen

in česmljen, šče režiser iz manjvrednostnih kompleksov in hrepeni po uveljavljanju in ljubezni. Ko spozna, da je Ruth dvignil in s tem napravil prepred med njima se globlji in da se njegova ljubljena in oboževana žena vedno bolj odmikala, se želi rešiti svojega tekmeča. Osmajšenemu in zapuščenemu ter hkrati duševno zmoženemu prostane samo razkošen lokal, kjer mu Ruth s svojim nastopom daje zadnje priznanje in s hvalvo.

In prav zaradi igre Doris Day in Jamesa Cagneya si je film vredno ogledati.

»Senso«
Tragedija žene, ki v zakonu ni našla pričakovane sreče in sreče, je bila v literaturi in filmu že nestoletno in v najrazličnejših oblikah izpovedana. Italijanski režiser Luciano Visconti je pred nekaj leti vnesel tovrstno snov tudi v svoj film »Senso«. Dialoge za film je napisal dramatik T. Williams, glasbeno spremljavo pa je oskrbel D. Bruckner. Po tem človek upravičeno pričakuje, da bo na filmskem platnu videl izredno in nadvse prepričljivo stvaritev, vendar pa zapušča dvoranjo z bolj ali manj utemeljenimi pomisleki.

Dobro italijanskega Risorgimenta, doba borbe italijanskih rodoljubev za svobodo in neodvisnost je motno zasenčena z ljubavno pustolovščino mladega in nemoralnega avstrijskega častnika ter beneškega plemikinja, ki jo je bila po življenju in neutrušena ljubiveni pritrjala v njegovo naročje. Scenarij je načel nedvomno zanimiv problem neutrušene žene in njenih strasti, ki pa ga scenarist ni dosledno izpeljal do konca. Osebnostna tragedija žene in ljubimke je osnovna in najmočnejša nit, ki veže in vodi tok dogajanja. Razvoj njenega značaja je pa lahko razumemo samo tedaj, če ga ocenjujemo skozi zorni kot, kjer je najmočnejše izražena njena strastna natura in neizpolnjena ljubezen. S tega stališča tudi laže razumemo njeno dejanja. Če pa ljubozenski strasti dodamo še njene rodoljubne težnje, ki so dosti šibkejšje in se na kraju popolnoma izmaličijo, občutimo neoglednost in nejasnost, ki ju je zakrivil scenarij. Končni propad junakinje, ki je močno okrnila vsa moralna načela, nas ne zadovolji, saj z junakinjo ne moremo sočustvovati, temveč začutimo ob njenem zionu prej rahlo olajšanje in zadovoljenje. In prav tu je film pomanjkljiv, kajti namen ustvarjalcev je bil prav gotovo drugačen.

Tehnično je film dobro izdelan. Režiserjeva odlika je, da je znal spretno vključiti prizore akcije s prizori lahкотne igrivosti čustev in ljubozenskih strasti. S primerno pestrim okoljem in ustrezno glasbeno spremljavo je ustvaril vzdušje in razpoloženje, primerno času in čustvom ljud. Italijanskega Risorgimenta. Od izraževanja pa je treba omeniti predvsem Alido Vali, ki je v vlogo beneške plemkinje ter s strastjo in mrzno prežeto ženo skušala vliči nekaj tistih lastnosti, ki bi podkrepile in hkrati opravdile njeno dejanja in njen konec.

IZ ZAGREBŠKIH GLEDALIŠČ

Ce ne vem kako kritično gledamo na prve mesece zaletelbe gledališke sezone, smo z njo lahko po pravici zadovoljni. V poldrugem mesecu se je izvršilo precej premier, ki so imele dober, nekatere celo izjemno odmev tako pri kritiki kot pri občinstvu. Prvi tak velik dogodek je bila opera »Koriolan« znanega hrvatskega skladatelja Stjepana Suleka. Skladatelj je pet let kompromiral to svoje prvo operno delo, potem sta minili pa še skoraj dve leti, preden je opera zaživela na odru. Suleka po pravici štejemo med prve jugoslovanske simfonike sploh v »Koriolanu«, za katerega je libreto napisal sam po Shakespearu, je z uspehom razvil svoje temeljno humanistično misel, naj bi svet živel v miru in ljubezni. Tako nagonsko je zadel v tem delu poglavitno misel izmučenega človeštva s klisem: »Ljudje, zavrzite orožje!«

Ceprav je Sulek v bistvu ro-

mantik, novoromantik, torej antiodernist, je »Koriolan« nalletel zlasti pri mladini na izjemno dober sprejem. Gre za instrumentalno dramo s podudarkom na orkestru. Krstna predstava je bila vzorno pripravljena. Milan Horvat, novi dirigent zagrebske Opere, ki je tokrat prvič dirigiral v tej hiši, se je več kot izkazal in dosegel izreden uspeh. Tudi režija Vlada Habuneka zasluži priznanje.

Drugi pomembnejši dogodek je bila prva jugoslovanska uprizoritev drame »Konec igre« Samuela Becketta v Zagrebškem dramskem gledališču. Tega avantgardističnega sodobnega angleškega dramatika smo doslej poznali po njegovi prvi drami »V pričakovanju Godota«. Sedaj so nam Zagrebčani prikazali tudi njegovo drugo delo Režiser Mladen Škiljan je imel nenavadno težko opravilo, ki je postavljalo to dramo misli,

ki je brez izrazite odrske dejavnosti. Gre za igralsko eno najnapornejših predstav sodobnega repertoarja, in sicer zaradi statičnosti dejanja. Igralci so se odlično izkazali, posebej še nosilec glavne vloge, Tržčan Josip Marotti, tako da imajo predstavo za eno najboljših, kar jih je doslej dalo Zagrebško dramsko gledališče.

Sedaj pa še besedo — dve o domači dramatik. Pod konec oktobra je Hrvatsko narodno gledališče začelo z rednimi ponedeljskimi gostovanji v Sisku. V tem delavskem središču je bila krstna predstava novega dela Pere Budaka, in sicer 3. novembra. Budak je znan tudi v Sloveniji; pa je razumljivo, da je občinstvo dobro sprejelo tudi najnovejšo njegovo delo »Na trnju in kamenju«, ki je prav tako zajeto iz liškega preprostega življenja. Kot posebnost moram omeniti, da je sceno za to komedijo pripravil, in sicer

prvič v življenju, znani kmečki slikar Ivan Generalič.

Pred tednom dni sta se Zagrebčanom predstavila mlada beograjska dramatika Miroslav Belović in Jovan Čirilov, in sicer z dramo v štirih slikah »Soba za štiri«. Delo je že pred tremi leti uprizorilo beograjsko Akademsko gledališče. Njun »Dom tihoče« bo prihodnji mesec prvič dajalo Jugoslovansko dramsko gledališče v Beogradu. Režiral je sam Belović in dosegel precejšen uspeh. »Soba za štiri« je zajeta iz študentovskega življenja.

Pripravljajo še vrsto premier, v Zagrebškem dramskem gledališču namreč. Na vrsti so trije Držiči, »Tirena«, »Dundo Maroja« in »Skup« v režiji Branka Gavella, Mladena Škiljana in Koste Spaiča, že dolgo pripravljani Kaštelanov prvenec »Pesen in pena« in še »Jajce« Feliciana Marcea, katero bo režiral Bojan Stupica. T. P.

List za listom — naš prijatelj

Kenneth Roberts

ODPAHNIL JE ZAPAH

Z Natanisom sva stopila tik c vratom in se tam ustavila. Slišala sva, kako je zaropotala zunanja kljuka in so tečaji tanko zaškripali. Naravnost pri ušesih nam je zadonel kovinsko trkanje. Srce mi je močno utripalo, ko je Natanis odprl vrata in jih odprl. Odpiral se so navznoter in so naju na znamenit hodniku skrila. Guerlac je živahno stopil mimo naju in se slačil pas ter kocašti plašč.

tina in uho je imel preklano od očetove puščice.

«Cesto sem mislil na vas,» sem sam spregovoril, »odkar ste bili odprli vrata in se kar najbolj potrudili, da bi mi preklali črepinjo. Pozneje sem se čutil, kako da se sedaj bojujete na strani Angležev proti Amerikancem, ko ste vendar kapetan in bearskem polku in tak sovražnik Angležev. Vsi drugi Francozi so za Amerikance, da bi se maščevali Angležem.»

«Hm,» se je posmešnil, »prav takšen nevednež ste kakor vsi Bostončani. Nekaj nas je v Quebecu spoznalo, da so Angleži v pravici. Polkovnik Voyer in kapetani Dambourges, Maroux in Alexandre Dumas so se prav nočjo bojevali na strani Angležev v Sault-au-Matelotu proti vaši odpravi.»

«Mogoče,» sem dejal, »kako da nisem opazil, kako me poskušate raztogotiti, in prav pazljivo opazoval njegov obraz. »Toda polkovniku Arnoldu ste se pretvarjali, da ste njegov prijatelj.»

Tjajdan se je nasmejal. »Seveda! Bil sem mu naklonjen, dokler nisem spoznal, da resno poskuša s takšno neumnostjo, kakor je napad na Quebec. Tedaj sem mu odtegnil svojo naklonjenost.»

«In njegova pisma,» sem nadaljeval. »Računam, da ste jih izročili oblastem.»

«Vi ste pa res dober odvnetnik! Tri ali štiri mesece že nisem dobil nikakršnega pisma od Arnolda.»

Bili smo molčeča, čudna, neprijetna družčina. In tišina nas je tlačila, dokler se ni premaknil Hobomok. Zasikal je svarljivo in vstal s stola pa prislonil puško na ramo.

«Ne streljaj!» sem mu zašepetal.

Nekdo je zaropotal s kljuko na zapahnenih vratih in nato ostro potrkal.

«Koliko jih je?» sem potihlo vprašal Hobomoka.

«Dva! Eneas in Hook!»

Odprl vrata in na steno odprl dveri. Tyral je Hook. Eneas je pa stal za njim. V mislih sem napravil načrt, kaj mi je storiti, in sem koj skočil na Hooka. Toda bil je urnejši. Moje iztegnjene roke ga niso zgrabile. Spotaknil sem se in padel na obraz v sneg. Skok me je bil odnesel čez prag iz hiše.

To je bila nezgoda, ki je imela hude posledice. Nismo imeli namreč opravka samo s telesno močnima človekoma, temveč s človekoma, ki sta bila tudi izkušena in okretna bojovnika. Kar mimogrede sta nas skoraj potolkla.

Se preden sem se utegnul pobrati, je planil name Eneas. Pokleknil mi je na hrbet, da mi je zaprl sapo, in me sunil pod brado, da bi mi zlomil tilnik. Pri tem je bil pa tako nagel in silen, da sem čisto ohromel in nisem imel moči, da bi ga vrgel s sebe, samo vratne mišice sem še napel, ko-

likor sem le mogel. Kar čutil sem, kako se napejajo in kako poka hrbtenica.

Z očmi, ki so se mi izbuljile, sem zagledal tik pred seboj Hobomoka in mi je bilo, kakor da je obšel brezglav strah in je pobegnil. Nato sem zaslišal nekakšen grozen stok in skozi zrak je zletelo škrlatno telo, kakor da ga je za-

zaničuje, in za višek vsega, da bom na tako žalosten način poginil in mi bo indijanski vohun zlomil tilnik.

To brezpomorno vprašanje je nekaj, kar mi Cap Huff še danes na smrt zameri, če mu ga zastavim. Ko je Eneas skočil name, je pritekel Natanis meni na pomoč. Hobomok je pa imel posla s Hoo-

Ze »Severozahodni prehod« ameriškega avtorja Kennetha Roberta je med slovenskimi bralci vzbudil veliko zanimanje. Zdjaj je Državna založba v Ljubljani predstavila tega popularnega pisca pustolovsko zgodovinskih romanov z novim delom »Arundel«. Snov je spet zajeta iz pionirskega časa mladih ameriških kolonij, napisana v spretni fabulistični obliki, plastično, z lepimi opisi narave in s tenko humanistično poanto. Delo je prevedel Božo Pregelj, opremil pa Uroš Vagaja

vihtela nekakšna neznanška sila, in je treščilo zraven mene na tla in negibno obležalo kakor škrlatna pega v belem snegu. Bil je Cap Huff, očitno mrtev.

Za seboj sem slišal strel iz puške in videl, kako se je Hobomok opotekel, pa sem vedel, da je za-

Bilo je videti, da je z nami pri kraju. Tako se čisto nenadoma sprevrne človeku sreča v nesrečo, ko se počuti najvarnejši.

Mi štirje, Natanis, Hobomok, Cap in jaz sam niti slutiti nismo, da nas nesreča lahko napade tako od zadaj. Proti nam sta bila samo dva moža, ki smo ju napadli iznenada, pa moški privezan na stol in deklet. In komaj v pol minute se je sreča obrnila proti nam in smo bili na tem, da bomo uničeni. Meni samemu je pa še slabše kazalo: Umiral sem in sem se tega zavedal. V očeh mi je migotala bolečina, kakor je še nisem nikoli prej doživel, v bližini mi je pretresala telo, previjala se mi je po možganih in sem, žal, le predobro vedel, da je nihče ne more dolgo prenašati pa da ostane pri življenju.

Nekaj čudnega je, da more biti človek v tako obupnem položaju, pa bo še kljub temu mislil. In vendar sem mislil in kljub vsemu še celo premišljeval. Bilo mi je, da je v vsem nekaj tistega, čemur pravimo ironija, da sem tako dolgo sanjaril o Mallinsonovi Mary, ko sem pa po vsem svojem sanjarjenju prišel, da jo rešim, noče, da bi bila rešena, temveč me

kom. Cap je napravil neumnost, da je stopil k vratom, da bi bolje videl, kako je z nami. Po pravici mu tega ne smem zameriti. Napačno je namreč povzročila samo njegova skrb zame. Toda za hrbtom je imel v kuhinji dva budna in nagla sovražnika, ki nikakor nista hotela zamuditi priložnosti. Mary je vzela nož z mize in prerzala Guerlacove vezi. Hobomok je pustil svojo puško in Guerlac in Guerlac je najprej udaril Capa s koptom po glavi in potem ustrelil Hobomoka, da bi rešil Hooka.

S koptom je pa moral udariti strašansko močno, kajti težka Ca-

pova postava je odletela skoraj tako daleč pred vrata, kakor sem bil sam skočil, in Cap je padel nezmožen za boj zraven mene v sneg. Toda bil je samo onesposobljen za boj, nič hujšega — za to se je pač moral zahvaliti svojim prednikom, ki so mu nedvomno dali najtršo črepinjo vse severnoameriške celine. Toda boj je minil. Usedel se je in se meni pridružil v velikem ugibanju, ali sva še živa, ali ne.

Rešil nas je Natanis. Njegova sekira je nenadoma končala življenje Eneja. Moja glava, ki je bila še skoraj obrnjena, se je spet zavrtela na svoje mesto na bolečnem vratu. Neznosna teža na mojem hrbtu je zdrsnila z njega. Z očmi, v katerih mi je še vedno migljalo, sem videl, kako se je Hobomok ustavljal. Saj sploh bežal ni. Hook je bil tisti, ki je bežal, Hobomok pa za njim — Hobomok, ki mu je krvavela leva rama, kakor sem spoznal iz rdeče pege na njegovem belem plašču. Potegnili je tomahavk in ga vrgel s tistim posebnim zamahom, kakor ga mečejo Abenakiji. Sekira je udarila Hooka na sredjo hrbta nad pasom.

Sele pozneje sem zvedel, kako pravilno in naglo je ravnal Natanis v tistih trenutkih našega presenečenja. Udarec je zadel Capa Huffa prav tisti hip kakor sekira Eneja. Ako ne bi Natanis koj nato skočil nazaj skozi vrata, bi že bila zaprta. Guerlac in Mary bi pa pobegnili skozi glavna vrata in zburila na nas vse mesto.

Toda Natanis je bil prenagel, pri vratih je bil, še preden je padel zapah. Hobomok se je v diru vrnil in v dvoje sta izsilila vstop nazaj v hišo. In še preden sem postavil na noge stokajočega Capa, je bil Guerlac že spet privezan na svoj stol, Mary je pa sedela na svojem in vsa bleda strmela predse.

Natanis in Hobomok sta stekla po Hooka, ga prijela pod pazduho, ga odvela v kuhinjo in položila na tla. S Capom sva omarhuje prišla v hišo. Zaprli smo vrata in jih zapahnili. Cap je poiskal krpno, jo pomočil v vodo, si jo položil na tilnik in se z globokim spoštovanjem zagledal v Guerlaca.

«Kaj takega ne poskušajte več,» je dejal. »Saj bi me lahko poškodovali! Če bi se razen tega zgodilo kaj takega ob drugem dnevu, da bi sredi mesta streljali s puško, bi se natepla sem okoli kopa ljudi, da bi videli, kaj se tod dogaja. Po pomoči in vsem drugem nočjo ponoči in danes zjutraj pa seveda ne pričakujem, da bi bilo komu mar. Vendar ne ponovite kaj takega! Saj sami veste, da tukaj ne potrebujemo vaših sosedov.»

Natanis je slekel Hobomoku beli plašč in mu začel obvezovati rano. Hobomok je nepremično sedel, kar bi jaz prav gotovo ne zmoget. Kroglja je namreč raztrgala mišice v rami in Natanisov način obvezovanja je zahteval junačka. Z Indijančevih ustnic ni bilo niti najmanjšega zdihljaja. Bil je tiho kakor umirajoči Hook na podu zraven nje. Res junaško je prenašal bolečine.

Ceprav sem sovražil Hooka, kakor sicer nisem človeka na svetu, niti Guerlaca nisem tako, mi je bilo, kakor da me je minilo moje sovraštvo, ko sem videl, kako so begale njegove oči z mene na Capa, s Capa na Hobomoka in Natanisa z istim besom, kakor sem ga bil opazil v njih tedaj, ko je odhajal iz naše krčme z zlomljeno čeljustjo, ko mi je v zgornji kamri umiral oče.

Saj to so oči ranjenega jastreba, sem pomislil, pa se mi je zabliškalo v glavi, da nudi preganjanje sovražnika več zadovoljstva kakor pa, ko ga uloviš in uničiš.

Vladimir Čerkez Kje si, Marija

Z naskokom so prebili srednji del bojne črte. Ob straneh predora pa so se zakopani fašisti še vedno obupano upirali.

Mitraljezni ognj iz kamnitih utrdb je deževal po kolonah. V naskoku pokošeni borci so padali, a pretrgane strelske vrste se niso ustavile. Hudourniki ranjencev in beguncev so se valili za njimi.

Kurir Ranko je tekel naprej in na slepo tolkel s kratkimi

sila se je uporna, ganljiva pesem: »Midva brata, oba se vskujeva, ne joči, mati, ako padeva...«

Ranko čuti, kako se mu je naježilo teme. In nato ga prevzema srd po vsej hrbtenici. Toda misel je bila močnejša od krvi. »Pesem je za svate,« misli, »za žetve in za preje, ne za bitko!«

Vse se je valilo k predrom, skozi dim in grmenje. Tudi Ranko je hitel, da prehit begunce. Samo neki stavec je tekel nazaj k zakajeni kotlini. V mimohodu je Ranko prepoznal starmca. »Marrijin oče, Stane. Kam hoče tja doli!«

»Marijal Maruškal — je klicat stavec, a se ni nihče oglašal. Prepoten in zbeگان je stegoval roke k ranjenecem in beguncem, vsakogar ustavljal in obupno spraševal: — Tovariši! Je kdo videl mojo Marijo! Postojte, tovariši! Je bila bolničarka Marija z varni! — Nato hiti nazaj, po goli strmini, se spušča k reki, ki se peni in buči na dnu kanjona.

Mitraljezne krogle prasketajo okrog nog. Puškomitraljezi nenehno klokotajo z bokov kanjona.

»Stuke« krožijo nad zakajeno kotlino.

Grmenje odzvanja v gozdu. Stane kliče v dim, ki plava nad reko:

— Maruškal!... Je moja Marija ostala tam! Marijal!...

— Vrni se, stari, nazaj! Beži gor! — s prodornim glasom opozarja puškomitraljevec. Glas mu podrhteva, ramena se mu tresejo, ko bje z rafali čez reko, v vrste zelenih stotnjak.

Stane se ne meni za puškomitraljevevo klicanje. Najdražja hči se še ni pojavila s kolonami! Ne bi je mogel preboleti. Zdavnjav bi prebolet sina, tudi ženo in tovariše, a Marije ne more!

Surovi kanjon Sutjeske je bil zdaj podoben lačnemu žrelu smrti, ki s skalnatimi zobmi mečka in trga povorke ranjencev, da brizga kri naokoli. Iz obveze, ki se je odvezala. Čudil se je, da ga rana ne boli. Zahajajoč povoj je bežno ogledoval ženske med begunci, kako tekaajo po pobočjih in nosijo v povošenih ponjavah nove, najtežje ranjence. Plavajo nosila na človeških ramenih, padajo govo edino hčer na daljni visoki planoti prestrelle krogle in za so ostale njene oči široko razprte, ko da se čudijo nenadnemu prihodu smrti.

DOKTOR VSEVED

J. in W. Grimm:

Bil je nekdanj reven kmet, Rak po imenu. Nekega dne je odpeljal z dvema voloma tovor drv v mesto in ga prodal nekemu doktorju. Doktor je ravno sedel pri kosilu, ko je prišel kmet po denar. Kmet je videl, kako doktor lepo je in pije in srce mu je prevzela želja, da bi bil tudi on doktor. Ko je tako še malo počakal, je nazadnje vprašal, ali bi tudi on mogel postati doktor.

«Zakaj pa ne?» je rekel doktor. »To se kaj kmalu lahko zgodi!«

«Kaj pa moram storiti?» je vprašal kmet.

«Najprej si kupi abecednik, knjigo, ki ima spredaj petelina naslikanega,» ga je jel poučevati doktor. »Drugič: prodaj voz in oba vola in si z denarjem nakupi oblek in vse drugo, kar je potrebno za doktorsko umetnost; tretjič: naroči si tablo z napisom: »Jaz sem doktor Vseved«, ter si jo pribij na hišna vrata.»

Kmet je storil vse, kakor mu je bilo rečeno. Ko je tako nekaj časa dohtaril, toda še preveč, se je zgodilo, da je bil nekemu bogatemu, visokemu gospodu ukraden denar. Le-ta je zvedel, da živi v tej in tej vasi doktor Vseved, ki mora zagotovo vedeti, kam je izginil denar. Zato je gospod dal napreči voz in se odpeljal v tisto vas ter ga vprašal, ali je on doktor Vseved.

V knjižnici Kondor, ki izdaja izbrana dela iz domače in svetovne književnosti, so vnovič izšle znamenite pravljice nemških bratov Jakoba in Wilhelma Grimma. Pravljice je izbral in prevedel Fran Albreht, ilustracije pa sta izdelala Ludwig Richter in Moritz von Schwind, medtem ko je spremeno besedo o pravljicah napisala dr. Kristina Brenkova. Grimmove pravljice štejejo med največkrat natisnjene knjige, ki so izšle v zadnjih 50 letih. Njihova popularnost zagotavlja tudi sedanji slovenski izdajal širok krog bralcev

«Res, to sem jaz,» je rekel kmet.

«Pojdite torej z menoj in najdite ukradeni denar!»

«Dobro,» je rekel Vseved, »a Jera, moja žena, mora tudi z menoj.»

Gospod je bil zadovoljen, posadil ju je na voz in vsi trije so se odpeljali.

Ko so prišli v plemiški dvorec, je bila miza že pogrnjena in doktor Vseved je moral kositi z drugimi vred.

«Prav, a Jera, moja žena, tudi,» je rekel in sedel za mizo.

Ko je prišel prvi služabnik s skledo dobre jedi, je dregnil kmet svojo ženo in dejal: »Jera, ta je bil prvi!« — misleč pri tem tistega, ki je prinesel prvo jed.

Služabnik pa je mislil, da je hotel reči s tem: »To je bil prvi tat.« In ker je bil res to, se je ustrašil in je rekel zunaj svojim tovarišem: »Doktor vse ve, slabo jo bomo skupili; dejal je, da sem bil jaz prvi.»

Drugi služabnik se kar ni upal noter, a je moral. Ko je vstopil s svojo skledo v sobo, je dregnil kmet svojo ženo: »Jera, ta je drugi!«

Tudi ta služabnik se je hudo prestrašil in se je podvizal, da je bil čimprej zunaj. Tretjemu se ni godilo nič bolje, kmet je spet rekel svoji ženi: »Jera, ta je tretji!«

Cetrti je moral prineseti v sobo pokrito skledo in gospod je rekel doktorju, da bi preizkusil njegovo umetnost, naj upane, kaj je v skledi; v nji pa so bili rakci.

Kmet je ogledoval skledo in ni vedel, kako si bo pomagal, ter je zamrmral: »Oh, jaz ubogi Rak!«

Ko je gospod to slišal, je klicnil: »Glejte ga, res ve, gotovo ve tudi, kdo ima denar.«

Služabnik je kar prebledel od groze in pomežiknil je doktorju, naj stopi malo ven. Ko je prišel ven, so mu vsi štirje priznali, da so ukradli denar in obljubili, da ga bodo izročili in mu dali še lepo nagrado povrh, če jih ne izda, ker bi jim drugače trda predla. Pokazali so mu tudi, kje je denar skrit.

Doktor je bil zadovoljen s tem, vrnil se je v sobo, sedel za mizo in rekel: »Gospod, zdaj naj še poiščem v tej moji knjigi, kje tiči denar.«

Peti služabnik pa se je medtem splazil v peč, da bi slišal, ali ve doktor še kaj več. Le-ta pa je sedel in odprl svoj abecednik, listal po njem, da bi poiskal petelina. Ko pa ga ni mogel najti, je rekel jezno: »Saj si notri, zato moraš tudi ven.«

Tisti v peči pa je mislil, da leti to nanj in je ves prestrašen skočil iz peči ter dejal: »Ta človek vse ve.«

Nato je doktor Vseved pokazal gospodu, kje je denar, ni pa povedal, kdo ga je ukradel. In tako je od gospoda in služabnikov dobil veliko denarja za nagrado in postal sila imeniten človek.

DNEVNE NOVICE

Zdravstveni dom Ljubljana-Viši: dežurni od 27. dec. — 2. jan. 1959 dr. Stok Milčič — Cankarjeva 19, telefon 21-519.

Tajništvo Prešernove družbe obvešta vse člane, da je zaključilo razpisovanje letošnjih zbirki svojim poverjenikom. Zamudniki lahko dobe zbirke v vseh knjižarnah po nekoliko višji ceni. — Zato vabimo vse, da takoj ob sprejemu letošnjih zbirke obnovne članarino za prihodnje leto.

Le še nekaj dni je do zrebanja srečk

Obvestilo. Zvezni izvršni svet je sklenil, da ob novoletnem praznovanju državnih organov in ustanov tudi v soboto, 3. januarja 1959 ne bodo delali. V skladu s tem bodo poslovni dnevi Narodne banke FLRJ ne bodo poslovni v soboto, 3. januarja 1959 s tem, da bodo poslovali v rednem delovnem času, kakor vsak delovni dan, v nedeljo, 28. decembra t. l. — Uprava centralne Narodne banke FLRJ za LR Slovenijo.

KNJIŽICO MED — HRANA, ZDRAVILNO dobite lahko tudi po pošti, če pošljete podjetju Medek, Ljubljana, p. b. 19, naročilo in znanke za 30 din. Sile in druge organizacije za naročila nad 20 komadov imajo 20 % popusta.

Obiščite v Ribnici zdravstveno razstavo med 20. in 28. decembrom. Odprta je vsak dan od 8. do 14. ure, v torek in petek tudi od 14.—16. ure, v dvorani občinskega ljudskega odbora Ribnica Vahiten.

Komunalna banka Ljubljana sporoča, da bodo poslovali vse njene bančne enote v nedeljo, dne 28. t. m. normalno, to je od 7. do 14. ure. — V sredo, dne 31. decembra t. l. bodo sprejemale blagajne vseh njenih posredništvih dnevnih izvirke — dopolnilo od 7.30 do 11. ure in popoldne od 16. do 18. ure. Dne 1., 2., 3. in 4. januarja bančne enote ne poslujejo. V ponedeljek, dne 5. januarja 1959 pa poslujejo normalno.

SAMO SE NEKAJ MEST je na razpolago za silvestrovanje na luksuzni motorni ladji »Jugoslavija«, in sicer v lepih, udobnih dvoposteljnih kabinah od 8000 din dalje. Na tem trodnevem križarjenju bo igral Ljubljanski jazz ansambel, zabavne popevke pa bo pela Marjana Deržajeva. Takoga križarjenja na luksuzni motorni ladji od Reke do Dubrovnika, s pristankom v Dubrovniku, na Rabu in Lošnju, še niste doživeli. Zamudniki, prijave se tako v poslovanje, SAIP-TURIST BIROA v Ljubljani, Miklošičeva c. 17, telefon 30-645.

Čuva usnje — daje sijaj

ILIRIJA

KREMA ZA ČEVLJE

KONCERTI

v ponedeljek, 19. t. m. koncert za rvedci abnoma, Dirigent Carlo Zecchi iz Rima. Na sporedu: Berlioz: Fantastična simfonija, Malipiero: Ricercari za 12 instrumentov (izvaja solisti orkestra SF) ter Vertijeva avertura »Sicilijanska večernica«.

GLEDALISKA DRAMA

Sobota, 27. dec. ob 14.30: Mihalkovi: »Sestero mušketirjev«. Obisk Dedka Mraza. Zaključena predstava za osnovno šolo Mengeš.

ob 19.30: Brecht: »Svejk v drugi svetovni vojni«. Izven in za podelžlje. (Vstopnice so že v prodaji).

Nedelja, 28. dec. ob 18: Mihalkovi: »Sestero mušketirjev«. Obisk Dedka Mraza. Izven in za podelžlje. (Vstopnice so že v prodaji).

ob 19.30: Osborne: »Ozri se v gnevu!«. Izven in za podelžlje. (Vstopnice so že v prodaji).

Ponedeljek, 29. dec. ob 18: Mihalkovi: »Sestero mušketirjev«. Obisk Dedka Mraza. Zaključena predstava za osnovno šolo Sevnica in Sodražica in Poljane.

V novoletnem prazničnem repertoarju posebej opozarjamo na: — izvenabnomajske predstave mladinske igre »Sestero mušketirjev« v nedeljo, 28. in v sredo, 31. decembra, in v četrtek, 1. januarja, pri prvih dveh bo obiskovalce pozdravil Dedek Mraz;

OBRTNIŠKO GLEDALIŠČE Ljubljana, Komenskega 12

Sobota, 27. dec. ob 18: Pravičljiva igra »Janko in Metka«. Zaključena predstava z Dedkom Mrazom.

Nedelja, 28. dec. ob 10: Pravičljiva igra »Janko in Metka«. ob 14 in ob 19.30: Zaključena predstava z Dedkom Mrazom, ob 20: »Direktorjev rojstni dan«. Ponočitev.

Ponedeljek, 29. dec. ob 16: Pravičljiva igra »Janko in Metka«. Zaključena predstava z Dedkom Mrazom.

MLADINSKO GLEDALIŠČE Ljubljana — Kinodvorana »Soca«

Ponedeljek, 29. dec. ob 15: »Vodnjak želja«. Premiera. Omnibus šestih igr.

Mladinsko gledališče pri zavodu »Ljubljanski festival« je kot svoje letošnje prvo uprizoritev pripravilo omnibus šestih mladinskih igr s skupnim naslovom »Vodnjak želja«. Uprizoritev so pripravili: Balbina Battelino-Baranovič, Tina Piccoli, ing. arh. Niko Matul, Marijan Vodopivec, Nada Souvan in Mara Kralj. Vstopnice so v prodaji pri blagajni kina Soca na dan predstave; rezervacije po tel. 22-011.

MARIONETE

Levstikov (Sentjacobski) trg št. 2

Nedelja, 28. dec. ob 11: J. Kainar: »Zlatolaska«. Zaključena predstava za otroke članov sind. podruž. podj. Zlatica — Ljubljana

MESTNA BOLNISNICA V BEOGRADU

Baje Sekulčić 172

razpisuje natečaj za pomočnika upravnika

Pogoji: ekonomska ali pravna fakulteta z daljšo prakso na vodilnih mestih. Prošnje z življenjepisom dostavite upravi bolnišnice v roku 15 dni od dneva objave telega natečaja. 325

RAZNASALCA — RAZNASALKA

za raznašanje »Ljudske pravice« v zgodnjih jutranjih urah sprejme takoj podružnica Ljudske pravice v Kranju. — Plača dobra.

Brechtovo komedijo »Svejk v drugi svetovni vojni«, ki bo izvenabnomajska na sporedu na Silvestrov večer;

izvenabnomajsko predstavo Osbornove drame »Ozri se v gnevu!« 1. januarja zvečer.

OPERA

Sobota, 27. dec. ob 19.30: Mascagni: »Cavalleria rusticana«. Leoncavallo: »Glumaci«. Abnoma red U. Nedelja, 28. dec. ob 19.30: Puccini: »La Boheme«. Izven in za podelžlje. (Vstopnice so že v prodaji).

Ponedeljek, 29. dec.: zaprti!

Torek, 30. dec. ob 19.30: Mascagni: »Cavalleria rusticana«. Leoncavallo: »Glumaci«. Abnoma red U. (Vstopnice tudi v prodaji).

Sreda, 31. dec. ob 19.30: Donizetti: »Don Pasquale«. Izven in za podelžlje. (Vstopnice v prodaji od ponedeljka, 29. od 17. ure dalje).

Četrtek, 1. jan.: zaprti!

Petek, 2. jan. ob 19.30: Verdi: »Traviata«. Izven in za podelžlje.

NOVOLETNE LOTERIE

(Vstopnice v prodaji od ponedeljka, 29. od 17. ure dalje.)

MESTNO GLEDALIŠČE Ljubljana—Gledališka pasaža

Sobota, 27. dec. ob 18: Frihold Dedka Mraza in obdaritev za IEZ.

ob 20: Juš Kozak: »Balada o ulici«. Abnoma Kolektivni D. Vstopnice so tudi v prodaji.

Nedelja, 28. dec. ob 15: Tagore: »Poštni urad«. Izven, Dedek Mraz ob 20: Casana: »Drevesa umirajo stoje«. Izven.

Ponedeljek, 29. dec. ob 18: Tagore: »Poštni urad«. Zaključena predstava za Slovenski poročevalec.

Torek, 30. dec. ob 16: Tagore: »Poštni urad«. Zaključena predstava za Intertrana, Dedek Mraz.

Sreda, 31. dec. ob 20: Manzari: »Naši ljubi otroci«. Izven.

ŠENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE Ljubljana, Mestni dom

Sobota, 27. dec. ob 18: J. Spicar: »Pogumni Tonček, pravilna igra z godbo in plesom. Zaključena predstava. ob 20: Br. Nušič: »Gospa ministrca«, veseloigra. Večerna predstava.

Nedelja, 28. dec. ob 14.30: J. Spicar: »Pogumni Tonček, pravilna igra z godbo in plesom. Popoldanska predstava. Izven. Razprodano.

ob 20: Br. Nušič: »Gospa ministrca«, veseloigra. Večerna predstava.

Ponedeljek, 29. dec. ob 14.30: J. Spicar: »Pogumni Tonček, pravilna igra z godbo in plesom. Zaključena predstava.

Sreda, 31. dec. ob 20: Br. Nušič: »Gospa ministrca«, veseloigra. Večerna predstava.

Petek, 2. jan. ob 18: J. Spicar: »Pogumni Tonček, pravilna igra z godbo in plesom. Popoldanska predstava.

ob 20: Br. Nušič: »Gospa ministrca«, veseloigra. Večerna predstava.

OBRTNIŠKO GLEDALIŠČE Ljubljana, Komenskega 12

Sobota, 27. dec. ob 18: Pravičljiva igra »Janko in Metka«. Zaključena predstava z Dedkom Mrazom.

Nedelja, 28. dec. ob 10: Pravičljiva igra »Janko in Metka«. ob 14 in ob 19.30: Zaključena predstava z Dedkom Mrazom, ob 20: »Direktorjev rojstni dan«. Ponočitev.

Ponedeljek, 29. dec. ob 16: Pravičljiva igra »Janko in Metka«. Zaključena predstava z Dedkom Mrazom.

MLADINSKO GLEDALIŠČE Ljubljana — Kinodvorana »Soca«

Ponedeljek, 29. dec. ob 15: »Vodnjak želja«. Premiera. Omnibus šestih igr.

Mladinsko gledališče pri zavodu »Ljubljanski festival« je kot svoje letošnje prvo uprizoritev pripravilo omnibus šestih mladinskih igr s skupnim naslovom »Vodnjak želja«. Uprizoritev so pripravili: Balbina Battelino-Baranovič, Tina Piccoli, ing. arh. Niko Matul, Marijan Vodopivec, Nada Souvan in Mara Kralj. Vstopnice so v prodaji pri blagajni kina Soca na dan predstave; rezervacije po tel. 22-011.

MARIONETE

Levstikov (Sentjacobski) trg št. 2

Nedelja, 28. dec. ob 11: J. Kainar: »Zlatolaska«. Zaključena predstava za otroke članov sind. podruž. podj. Zlatica — Ljubljana

MESTNA BOLNISNICA V BEOGRADU

Baje Sekulčić 172

razpisuje natečaj za pomočnika upravnika

Pogoji: ekonomska ali pravna fakulteta z daljšo prakso na vodilnih mestih. Prošnje z življenjepisom dostavite upravi bolnišnice v roku 15 dni od dneva objave telega natečaja. 325

MARIONETE

Levstikov (Sentjacobski) trg št. 2

Nedelja, 28. dec. ob 11: J. Kainar: »Zlatolaska«. Zaključena predstava za otroke članov sind. podruž. podj. Zlatica — Ljubljana

MESTNA BOLNISNICA V BEOGRADU

Baje Sekulčić 172

razpisuje natečaj za pomočnika upravnika

Pogoji: ekonomska ali pravna fakulteta z daljšo prakso na vodilnih mestih. Prošnje z življenjepisom dostavite upravi bolnišnice v roku 15 dni od dneva objave telega natečaja. 325

MARIONETE

Levstikov (Sentjacobski) trg št. 2

Nedelja, 28. dec. ob 11: J. Kainar: »Zlatolaska«. Zaključena predstava za otroke članov sind. podruž. podj. Zlatica — Ljubljana

MESTNA BOLNISNICA V BEOGRADU

Baje Sekulčić 172

razpisuje natečaj za pomočnika upravnika

Pogoji: ekonomska ali pravna fakulteta z daljšo prakso na vodilnih mestih. Prošnje z življenjepisom dostavite upravi bolnišnice v roku 15 dni od dneva objave telega natečaja. 325

MARIONETE

Levstikov (Sentjacobski) trg št. 2

Nedelja, 28. dec. ob 11: J. Kainar: »Zlatolaska«. Zaključena predstava za otroke članov sind. podruž. podj. Zlatica — Ljubljana

MESTNA BOLNISNICA V BEOGRADU

Baje Sekulčić 172

razpisuje natečaj za pomočnika upravnika

Pogoji: ekonomska ali pravna fakulteta z daljšo prakso na vodilnih mestih. Prošnje z življenjepisom dostavite upravi bolnišnice v roku 15 dni od dneva objave telega natečaja. 325

MARIONETE

Levstikov (Sentjacobski) trg št. 2

Nedelja, 28. dec. ob 11: J. Kainar: »Zlatolaska«. Zaključena predstava za otroke članov sind. podruž. podj. Zlatica — Ljubljana

ROCNE LUTKE

Gostovanje z igrico N. Simončiča: »Zmešnjava«. Sobota, 27. dec. ob 9, 11 in 14: Tržič ob 16: Predvor Nedelja, 28. dec. ob 9: Jarše ob 14: Dob pri Domžalah ob 18: N. Simončič: »Zmešnjava«. Zaključena predstava za otroke članov sind. podruž. podj. DZS — Ljubljana

ob 18: N. Simončič: »Zmešnjava«. Zaključena predstava za otroke članov sind. podruž. podj. Pek. Bežigrad, Aldovičina in čev. Rožnik, Ljubljana

IZ NOVE GORICE

KINO

»SOCA«: angleški barv. film »Junaki Sherwoodskega gozda«.

»SOLKAN«: jugoslov.-sovj. barvni film »Aleksa Dundič«.

VESTI IZ TRBOVELJ

KINO

»DELAVSKI DOM«: franc. barvni cinem. film »Sakramenska frklja«.

»SVOBODA II«: italijanski film »Bele noči«.

VESTI IZ KRANJA

KINO

»STORŽIČ«: ob 18, 18 in 20 amer. barvni pustol. film »Davy Crockett«. Ob 22 prem. angl. filma »Bežno srečanje«.

Imate že srečko?

»SVOBODA«: ob 18 franc. cinem. film »Grenka zmaga«.

»NAKLO«: ob 19 ameriški film »Kraljica Kristina«.

Z BLEDA

KINO

Ameriški barvni film cinem. »Se-deč biki«. Predstavi ob 17 in 20.

Vesti iz Jesenic in okolice

Zdravniška dežurna služba: Dr. Jenko Alojzij.

GLEDALISČE TONE ČUFAR Jesenice

Sobota, 27. dec. ob 15 in 17: M. V. Djordjevič: »Grašek«. Pravičljiva igra v 5 dejanjih. Zaključeni predstavi za terene ob Novoletni jelki.

Nedelja, 28. dec. ob 9 in 11: M. V. Djordjevič: »Grašek. Gostovanje v Lescah.

Nedelja, 28. dec. ob 15 in 17: M. V. Djordjevič: »Grašek. Gostovanje v Radovljici.

Nedelja, 28. dec. ob 19.30: A. Huxley: »Glocondin smehljaj«. Drama v 9 slikah. Izven. Zvezje z vlaki ugodne.

Ponedeljek, 29. dec. ob 15 in 17: M. V. Djordjevič: »Grašek. Zaključeni predstavi za terene ob Novoletni jelki.

Torek, 30. dec. ob 15 in 17: M. V. Djordjevič: »Grašek. Zaključeni predstavi za terene ob Novoletni jelki.

Petek, 2. jan. ob 19.30: A. Huxley: »Glocondin smehljaj«. Izven.

Sobota, 3. jan. ob 19.30: M. V. Djordjevič: »Grašek. Pravičljiva igra v 5 dejanjih. Režija in scena: Bojan Čebulj. Premierski abnoma.

Nedelja, 4. jan. ob 14: A. Huxley: »Glocondin smehljaj«. Izven.

ob 19.30: M. V. Djordjevič: »Grašek. Za nedeljski abnoma. Ostale vstopnice v prodaji. Zvezje z vlaki za vse predstave ugodne.

Uprizoritev drame »Glocondin smehljaj« za abnoma Petek bo v petek, 9. januarja ob 19.30.

IZ ZALCA

KINO

Francoski barv. film »Folies Bergere«. Predstava ob 19.30.

IZ ROGAŠKE SLATINE

KINO

Ameriški cinemascope film »Belo pero«.

IZ PTUJA

KINO

»MESTNI KINO«: mehliška revija »Ne zanikam svoje preteklosti«. Predstavi ob 17.30 in 19.30.

IZ MURSKE SOBOTE

KINO

»PARK«: ameriški barvni film »Caj za dva«. Predstava ob 20.

RAZPISI

Prejemki po pravilniku o plačah. Rok prijave s kratkim življenjepisom do 19. januarja 1959.

Upravni odbor

Razpisna komisija pri ZOBNI POLIKLINIKI, LJUBLJANA, Kidričeva 1/II. razpisuje naslednja delovna mesta za:

STOMATOLOGA, ZOBOTEHNIKA, ZOBARSKO ASISTENTKO ADMINISTRATIVNO MOČ z ekonomsko srednjo šolo.

Plača po ZJU in pravilniku o delovnih mestih in plačah osebja ustanove. Ustanova nima na razpolago stanovanj.

Prošnje vložite na naslov: Razpisna komisija Zobne poliklinike Ljubljana, Kidričeva 1/II.

DROBNI OGLASI

CEVLJARSKEGA POMOČNIKA za fina damska dela sprejemem. Cevljarstvo Bogo Ješe, Ljubljana, Wolfova 4.

JAKOB TERNOVEC, postrežek v Sezani, hotel Triglav, preključem vse željive proti Francu Zlobcu z Orleka pri Sezani, ker ne ustrezajo resnici.

LEPE KOSTUME, kompletne za Dedka Mraza, lahko posodimo. Takojšnje ponudbe na oglasni oddelek LP pod »Medo«.

RACUNOVODJA z večletno prakso in ustrezno kvalifikacijo želi menjati službo. Ponudbe pošljite na oglasni oddelek LP pod »Sposoben«.

SEST OKEN — enojna, dvojna in trodelna, na Gorenjškem, prodam. — Naslov v oglasnem oddelku.

ISČEMO STAVBO s šestimi do desetimi sobami z vrhom ali zemljiščem, ki je ugodno za postavitev weekend hiše ali sotovorov v bližini morja. Pripravljeni smo stavbo odkupiti, adaptirati ali prevzeti v najem. Ponudbe pošljite v oglasni oddelek pod geslom »Počitniška kolonija«.

KUHINJSKO KREDENCO zaradi selitve ugodno prodam. Naslov v podružnici LP v Trbovljah.

RADIOAPARAT, 6-čevni, tri dolžina, magično oko, znamke »EUMIG«, ugodno prodam. Konec, Privoz 11 od 17. do 19. ure.

POMIVALNO MIZO, novo, z ultrapalom, prodam. Majdič, Tavčarjeva 1/II.

PREDSTAVNIŠTVO ZA HRVATSKO s sedežem v Zagrebu prevzamem. Imam sobo s telefonom v bližini centra na razpolago. Ponudbe na upravo lista pod »Zagreb«.

POSNEMALNIK znamke »DIABAL« ugodno prodam. Naslov v oglasnem oddelku LP.

RAZPIS

Komisija za uslužbenske zadeve pri OBČINSKEM LO VRHNICA

razpisuje po 21. členu zakona o javnih uslužbenih (Ur. list FLRJ št. 53/57) delovno mesto za

REFERENTA ZA DRUŽBENI PLAN IN ANALIZE

Pogoji: srednja strokovna izobrazba, 10 let prakse v stroki — v gospodarskih organizacijah in v državni upravi.

Interesenti naj vložijo pravilno kolokovane prošnje s kratkim življenjepisom najkasneje do 12. januarja 1959 na Občinski LO Vrhnika, komisija za uslužbenske zadeve. Pomanjkljivo vloženi prošnji komisija ne obravnava.

Komisija za uslužbenske zadeve ObLO Vrhnika

Upravni odbor Zavoda za usposabljanje invalidne mladine Kamnik razpisuje mesto za

RACUNOVODJO

Plača po pravilniku. Na razpolago enosobno stanovanje. Nastop službe takoj. Pogoji: srednješolska izobrazba.

Upravni odbor ZIČNICE »VITRAN«, KRANJSKA GORA razpisuje na podlagi 9. člena pravil mesta za

UPRAVNIKA

Zičnice »Vitranc«, Kranjska gora.

Pogoji: srednja strokovna izobrazba in 3 leta ustrezne prakse, ali nepopolna srednja šola in 5 let ustrezne prakse, ali kvalificiran delavec in 10 let ustrezne prakse.

RAZPIS

Komisija za uslužbenske zadeve pri OBČINSKEM LO VRHNICA

razpisuje po 21. členu zakona o javnih uslužbenih (Ur. list FLRJ št. 53/57) delovno mesto za

REFERENTA ZA DRUŽBENI PLAN IN ANALIZE

Pogoji: srednja strokovna izobrazba, 10 let prakse v stroki — v gospodarskih organizacijah in v državni upravi.

Interesenti naj vložijo pravilno kolokovane prošnje s kratkim življenjepisom najkasneje do 12. januarja 1959 na Občinski LO Vrhnika, komisija za uslužbenske zadeve. Pomanjkljivo vloženi prošnji komisija ne obravnava.

Komisija za uslužbenske zadeve ObLO Vrhnika

Upravni odbor Zavoda za usposabljanje invalidne mladine Kamnik razpisuje mesto za

RACUNOVODJO

Plača po pravilniku. Na razpolago enosobno stanovanje. Nastop službe takoj. Pogoji: srednješolska izobrazba.

Upravni odbor ZIČNICE »VITRAN«, KRANJSKA GORA razpisuje na podlagi 9. člena pravil mesta za

UPRAVNIKA

Zičnice »Vitranc«, Kranjska gora.

Pogoji: srednja strokovna izobrazba in 3 leta ustrezne prakse, ali nepopolna srednja šola in 5 let ustrezne prakse, ali kvalificiran delavec in 10 let ustrezne prakse.

RAZPIS

Komisija za uslužbenske zadeve pri OBČINSKEM LO VRHNICA

razpisuje po 21. členu zakona o javnih uslužbenih (Ur. list FLRJ št. 53/57) delovno mesto za

REFERENTA ZA DRUŽBENI PLAN IN ANALIZE

Pogoji: srednja strokovna izobrazba, 10 let prakse v stroki — v gospodarskih organizacijah in v državni upravi.

Interesenti naj vložijo pravilno kolokovane prošnje s kratkim življenjepisom najkasneje do 12. januarja 1959 na Občinski LO Vrhnika, komisija za uslužbenske zadeve. Pomanjkljivo vloženi prošnji komisija ne obravnava.

Komisija za uslužbenske zadeve ObLO Vrhnika

Upravni odbor Zavoda za usposabljanje invalidne mladine Kamnik razpisuje mesto za

RACUNOVODJO

Plača po pravilniku. Na razpolago enosobno stanovanje. Nastop službe takoj. Pogoji: srednješolska izobrazba.

Upravni odbor ZIČNICE »VITRAN«, KRANJSKA GORA razpisuje na podlagi 9. člena pravil mesta za

UPRAVNIKA

Zičnice »Vitranc«, Kranjska gora.

Pogoji: srednja strokovna izobrazba in 3 leta ustrezne prakse, ali nepopolna srednja šola in 5 let ustrezne prakse, ali kvalificiran delavec in 10 let ustrezne prakse.

RAZPIS

Komisija za uslužbenske zadeve pri OBČINSKEM LO VRHNICA

razpisuje po 21. členu zakona o javnih uslužbenih (Ur. list FLRJ št. 53/57) delovno mesto za

REFERENTA ZA DRUŽBENI PLAN IN ANALIZE

Pogoji: srednja strokovna izobrazba, 10 let prakse v stroki — v gospodarskih organizacijah in v državni upravi.

Interesenti naj vložijo pravilno kolokovane prošnje s kratkim življenjepisom najkasneje do 12. januarja 1959 na Občinski LO Vrhnika, komisija za uslužbenske zadeve. Pomanjkljivo vloženi prošnji komisija ne obravnava.

Komisija za uslužbenske zadeve ObLO Vrhnika

Upravni odbor Zavoda za usposabljanje invalidne mladine Kamnik razpisuje mesto za

RACUNOVODJO

Plača po pravilniku. Na razpolago enosobno stanovanje. Nastop službe takoj. Pogoji: srednješolska izobrazba.

Upravni odbor ZIČNICE »VITRAN«, KRANJSKA GORA razpisuje na podlagi 9. člena pravil mesta za

UPRAVNIKA

Zičnice »Vitranc«, Kranjska gora.

Pogoji: srednja strokovna izobrazba in 3 leta ustrezne prakse, ali nepopolna srednja šola in 5 let ustrezne prakse, ali kvalificiran delavec in 10 let ustrezne prakse.

RAZPIS

Komisija za uslužbenske zadeve pri OBČINSKEM LO VRHNICA

razpisuje po 21. členu zakona o javnih uslužbenih (Ur. list FLRJ št. 53/57) delovno mesto za

REFERENTA ZA DRUŽBENI PLAN IN ANALIZE

Pogoji: srednja strokovna izobrazba, 10 let prakse v stroki — v gospodarskih organizacijah in v državni upravi.

Interesenti naj vložijo pravilno kolokovane prošnje s kratkim življenjepisom najkasneje do 12. januarja 1959 na Občinski LO Vrhnika, komisija za uslužbenske zadeve. Pomanjkljivo vloženi prošnji komisija ne obravnava.

Komisija za uslužbenske zadeve ObLO Vrhnika

Upravni odbor Zavoda za usposabljanje invalidne mladine Kamnik razpisuje mesto za

RACUNOVODJO

Plača po pravilniku. Na razpolago enosobno stanovanje. Nastop službe takoj. Pogoji: srednješolska izobrazba.

Upravni odbor ZIČNICE »VITRAN«, KRANJSKA GORA razpisuje na podlagi 9. člena pravil mesta za

UPRAVNIKA

Zičnice »Vitranc«, Kranjska gora.

Pogoji: srednja strokovna izobrazba in 3 leta ustrezne prakse, ali nepopolna srednja šola in 5 let ustrezne prakse, ali kvalificiran delavec in 10 let ustrezne prakse.

RAZPIS

Komisija za uslužbenske zadeve pri OBČINSKEM LO VRHNICA

razpisuje po 21. členu zakona o javnih uslužbenih (Ur. list FLRJ št. 53/57) delovno mesto za

REFERENTA ZA DRUŽBENI PLAN IN ANALIZE

Pogoji: srednja strokovna izobrazba, 10 let prakse v stroki — v gospodarskih organizacijah in v državni upravi.

Interesenti naj vložijo pravilno kolokovane prošnje s kratkim življenjepisom najkasneje do 12. januarja 1959 na Občinski LO Vrhnika, komisija za uslužbenske zadeve. Pomanjkljivo vloženi prošnji komisija ne obravnava.

Komisija za uslužbenske zadeve ObLO Vrhnika

Upravni odbor Zavoda za usposabljanje invalidne mladine Kamnik razpisuje mesto za

RACUNOVODJO

Plača po pravilniku. Na razpolago enosobno stanovanje. Nastop službe takoj. Pogoji: srednješolska izobrazba.

Upravni odbor ZIČNICE »VITRAN«, KRANJSKA GORA razpisuje na podlagi 9. člena pravil mesta za

UPRAVNIKA

Zičnice »Vitranc«, Kranjska gora.

Pogoji: srednja strokovna izobrazba in 3 leta ustrezne prakse, ali nepopolna srednja šola in 5 let ustrezne prakse, ali kvalificiran delavec in 10 let ustrezne prakse.

RTV Ljubljana

Sporod za soboto, dne 27. decembra

Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30, 22.00, 23.00, 24.00

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.30—6.40 Reklamne obvestila — 6.40—6.45 Naš jedilnik — 8.05 »Mladina« poje. (Predstavljamo mladinska pevška zborja iz Vojne in Ribnice) — 8.30 Marjan Kozina: Baletna suita — 9.00 Radijska soza za nižjo stopnjo (ponovitev), Stane Fotočnik: Kako je Zlatko reši Belo mesto — 9.30 Ritmi in melodije — 10.10 Od arje do arje — 11.00 Nastop »Ansambel narodnih igrar i pesama« kulturno umetniškega društva železničarjev »Bratstvo i jedinstvo« iz Subotice — 11.31 Domača zabavna glasba — 11.45 Pionirski tednik — 12.00 Fran Lhotka: Jugoslovanski capriccio — 12.15 Kmečka univerza — Cveta Vodopivec: Sirjenje stanovanjske skupnosti na vasi — 12.25 Domači napravi izpod zehnega Pohorja — 13.15 Zabavna glasba, vmes obvestila — 13.30 Igra pihalna godba Ljudske milice p. v. Rudolfa Starča — 13.50 25 minut slovenskih samospsevov — 14.15 Sportna reportaža — Evgen Bergant: Stirje z jekleno voljo — 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame — 15.40 S knjižice obvestila — 16.00 Slovenska pesemnega igra — 16.00 Slovenska pesem ob romantike danes — X. Vinko Vodopivec — 16.30 Novoletne glasbene čestitke — 17.10 Kaj bo prihodnji teden na sporedu — 17.25 Godala v ritmu — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.15 Dmitrij Sostakovič: 2. koncert za klavir in orkester — 18.35 Piesečke Epke — 18.45 Okno v svet: Po svobodnih afriških deželah — 19.00 Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Pokaži, kaj znaš (Prenos javne oddaje iz velike filharmonične dvorane v Ljubljani) — 21.30 Zabavni zvoki — 22.15 Oddaja za naše izseljence — 23.10 Piesna glasba — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.

LOKALNI PROGRAM

14.00 Urilo pri Richardu Straussu — 14.45—15.00 L

Pred novim letom v največjem grosističnem podjetju na Primorskem

»GROSIST GORICA«

vzoren kolektiv ob zahodni meji

Sempeter pri Novi Gorici, 26. decembra. V »Ljudski pravici« smo v minulih štirih, petih letih prek številnih sestavkov, skoraj po kronološkem vrstnem redu opisali razvojno pot in rast mnogih velikih kolektivov na Primorskem. Širša javnost je tedaj dobila seznanjena z osnovami gospodarskega napredka novopriključnih področij, in seveda priza-

»GROSIST GORICA« — TEHNIČNO IN ORGANIZACIJSKO USPOBLJEN ZA SODOBNO TRGOVANJE

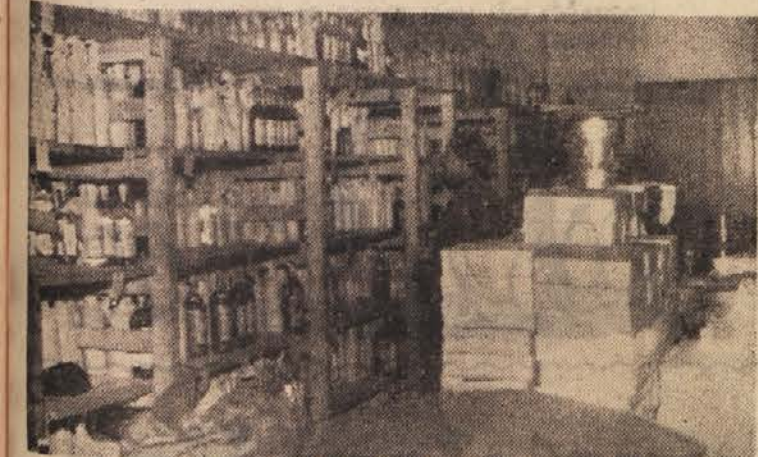
»Iz malega raste veliko«, pravi ljudsko izročilo. Gotovo, toda brez prizadevanja in požrtvovalnega dela ni sadov. Pri »Grosistu Gorica« so v začetku poslovali dejansko brez najosnovnejših pripomočkov in naprav,

ja bi bila seveda brez pravega smotra in vsebine, ko bi kolektiv ob enem ne skrbel za vzorno poslovanje, razširitev poslovnih odnosov in primerno organizacijo komercialne službe. Tudi pri razvijanju svojih poslovnih odnosov so zlasti od leta 1954 dalje dosegli lepe sadove.

»Grosist Gorica« preskrbuje z živili, industrijskimi potrebščinami raznih vrst, galanterijskimi predmeti in delno s tekstilom okoli 500 stalnih odjemalcev (maloprodajnih trgovskih podjetij in samostojnih prodajal), nadalje približno 500 pa neredno in skladno z njihovimi željami in naročili. Gre za odjemalce oziroma naročnike na Goriškem, deloma Tolminskem, krajih ob slovenski obali na Koprskem in celo na področju Buje v LR Hrvatski.

Novo upravno poslopje »Grosista Gorice«, zraven del skladišč

Oddelek za delikatosa

devnostjo ter požrtvovalnostjo delovnih ljudi v Slovenskem Primorju.

Tokrat smo obiskali kolektiv grosističnega trgovskega podjetja »Grosist Gorica« v Sempetru pri Novi Gorici. Menili smo, da kaže pred novim letom bralcem predstaviti rast in sedanje razmere v tem velikem kolektivu, ki skrbi za potrebe potrošnikov skoraj v vsem Primorju ter celo za odjemalce v okolici Buje na Hrvatskem.

V ENAJSTIH LETIH OD GROSISTA-DETAJLISTA, DO GROSISTIČNEGA PODJETJA SPLOŠNEGA TIPA

V podjetju ni več veliko uslužbencev, ki so pred enajstimi leti osnovali v Ajdovščini »Okrajni magazin«. Bilo je to neposredno pred priključitvijo, ko so predstavniški organi upostavili veliko najrazličnejših podjetij, da bi lahko čimbolj hitro zadostili težnjam in potrebam ljudi. Zlasti je bilo to potrebno na področju blagovnega prometa in trgovine, saj je bilo prebivalstvo po tolikih letih trpljenja in pomanjkanja dejansko skoraj brez najnujnejših potrebščin za življenje.

Po priključitvi se je »Okrajni magazin« preselil v Sempeter, takoj potem pa se je združil s kolektivom sorodnega podjetja »Prerada«. Spričo naglih sprememb na trgu ter drugačnih težnj pri razvijanju trgovine so »Prerada« kmalu ukinitili, »Okrajni magazin« pa je razširil pristojnosti ter se je posvetil grosistični in maloprodajni trgovini na Goriškem. Tedaj je podjetje imelo skupaj 56 poslovalnic oziroma prodajalnih raznega blaga, od živil in galanterije do trgovin z najrazličnejšimi industrijskimi potrebščinami.

Postopoma je kolektiv skladno s potrebami trga in organizacijskimi preobnavami v blagovnem prometu začel zmeraj bolj opuščati maloprodajno trgovino ter se posvečati zgolj grovini blaga. Do leta 1951 je podjetje povsem spremenilo svoj značaj, hkrati pa je spreminilo naziv in se preimenovalo v »Grosist Gorica«.

brez skladišč in primernih prevoznih sredstev. Družbena skupnost je podjetju pomagala s krediti in na druge načine, kolikor je največ mogla, mnogo pa so marljivi člani kolektiva napravili sami. Uspehi so po enajstih letih očitni tudi za zunanje opazovalce in bi njihov praktični pomen morda lahko pozveli v ugotovitvi, da je »Grosist Gorica« zdaj tehnično in organizacijsko usposobljen za sodobno trgovanje.

Za ponazoritev gornje resnice posredujemo nekaj zanimivih podatkov. V letih 1948 do 1955 (zaradi omejenih sredstev in drugih težav so morali dela večkrat prekinjati), je kolektiv doprabil moderna in prostorna trgovska skladišča. V naši deželi je malo podobnih skladišč, a tudi v večjih mestih onstran meje, denimo v Trstu, Vidmu in Gorici, nimajo posamezna podjetja nikjer tako velikih in moderno urejenih skladiščnih prostorov. Skladišča »Grosista Gorica« merijo skupaj nad 4 tisoč kvadratnih metrov, vtem ko je vanje moč naenkrat shraniti več kot 16 tisoč ton raznega blaga.

Tik do skladišč ima podjetje napeljan lasten industrijski tir z nakladalnimi rampami za železniški in kamionski promet ter je tako delo z blagom lahko res hitro, dokaj enostavno in poceni. Lani so zraven teh objektov in komunikacij zgradili še upravno poslopje, s čimer si je podjetje že skoraj v celoti oblikovalo svojo vnanjo podobo. Zaradi zemljepisnega značaja Primorja ter majhne dolžine železniškega omrežja mora »Grosist Gorica« maloprodajno trgovino oskrbovati predvsem s kamioni in drugimi sredstvi za cestni promet. Med najvažnejšimi pogoji za uspešno poslovanje je tedaj prevoznik park. Kolektiv šempetrskega »Grosista« razpolaga s skupaj šestnaestimi prevoznimi sredstvi, med njimi so tudi trije kamioni s 7-tonsko nosilnostjo.

PRIBLIŽNO TISOČ STALNIH IN OBČASNIH ODJEMALCEV

Vsa prizadevanja za tehnični in organizacijski razvoj podjet-

RAZVOJNA POT, PODOBNA TOLIKIM DRUGIM PODJETJEM V SLOVENSLEM PRIMORJU; IZ SKROMNIH OSNOV SE JE V ENAJSTIH LETIH OBLIKOVALO GROSISTIČNO TRGOVSKO PODJETJE, KI SODI MED TEHNIČNO NAJBOLJ OPREMLJENA V DRŽAVI. — KOLEKTIV SI JE V ŠEMPETRU PRI NOVI GORICI ZGRADIL MODERNA IN PROSTORNA SKLADIŠČA, KI MERIJO SKUPAJ NAD 4 TISOČ KVADRATNIH METROV TER LAHKO HKRATI SPREJMEJO VEČ KOT 16 TISOČ TON RAZNEGA BLAGA. — ZARADI ODDALJENOSTI OD PRESKRBOVALNIH SREDIŠČ TER SVOJSTVENIH POTREB MALOPRODAJNE TRGOVINE V OBMEJNIH KRAJIH JE V GORIŠKEM OKRAJU NEOGIBNO POTREBNO VEČJE GROSISTIČNO PODJETJE SPLOŠNEGA TIPA. — NEKAJ MISLI O OBSEGU IN NARAVI GROSISTIČNE TRGOVINE GLEDE NA RAZMERE V PRIMORJU

Mimo ustrezne organizacije na upravi podjetja ima kolektiv tri stalne trgovske potnike za odjemalce v Slovenskem Primorju, poslovne odnose z drugimi grosisti v državi pa usmerja predstavnik »Grosista Gorica« v Beogradu. Spričo skrbi za rast in napredek po-

Del uprave

slovnih odnosov je promet podjetja ves čas naraščal ter dosega sedaj okoli 2 milijardi dinarjev na leto.

ZAKAJ POMANJKANJE MASLA IN JAJC?

Potrošniki na Primorskem v zadnjem času negotujejo zaradi pomanjkanja nekaterih vrst blaga, zlasti masla in jajc. Predstavnik »Grosista Gorice« so nam pojasnili, kako se podjetje trudi na vse mogoče načine, da bi preskrbelo dovolj kritičnega blaga. Masla v zimskem času zaradi večje potrošnje in manjših količin mleka za predelavo večkrat primanjkuje in torej tega pomanjkanja ni pripisati nekim izjemnim razlogom. Zastopniki kolektiva vsak teden obiščejo mlekarne na Tolminskem, da lahko zberejo naj-

več do 300 kg masla. Pred kratkim so poskušali dobiti kaj več masla v raznih mlekarskih podjetjih širom po Sloveniji in Hrvatski, vendar ga je povsod primanjkovalo. Pač bi lahko dobili maslo v Vojvodini po 700 din kilogram franko prodajalec, tega posla pa se podjetje ni lotilo.

Gre namreč za občutljivo blago, ki bi spričo dolge poti in drugih razlogov prišlo do kupcev v slabem stanju.

Prek zime porabijo potrošniki v goriškem okraju okoli 10 tisoč kilogramov masla mesečno, na razpolago pa ga je znatno manj. Posebno je občutno pomanjkanje v obmejnih krajih, kjer številni kupci iz obeh dežel masla praktično skoraj nikoli ne morejo dobiti. Komercialni direktor nam je zagotovil, da se bo podjetje še nadalje trudilo, da bi pomanjkanje vendarle hitro in čimbolj omililo.

Zaradi podobnih razlogov primanjkuje tudi jajc. »Grosist Gorica« je poskušal celo, da bi dobil večje količine jajc prek nekega podjetja v Skoplju. Zdaj bodo v nekaj dneh slednjic dobili 30 tisoč jajc iz uvoza. V maloprodaji bo veljalo jajce 24 dinarjev.

Podjetje je pred kratkim dobavilo maloprodajni trgovini 3 tone čebule, ki so jo naglo razprodali. Kilogram čebule je stal potrošnika 55 dinarjev. V prihodnjih nekaj dneh ali tednih bo prejelo kontingent limon, pomaranč in mandarin iz Grčije, Turčije, Maroka in Združene arabske republike. — Dalje so nam zagotovili, da poskuša podjetje na vse mogoče načine preskrbeti maloprodajni trgovini fižol, orehe in nekaj drugih vrst blaga, ki ga na trgu primanjkuje.

KRAJEVNE RAZMERE TER JAJO MOČNO GROSISTIČNO PODJETJE

Nagla in vsebinska rast našega gospodarstva je zahtevala in še zmerom terja tudi najrazličnejše spremembe v organizaciji trgovine in sploh blagovnega prometa. Te spremembe so gotovo potrebne in koristne, saj

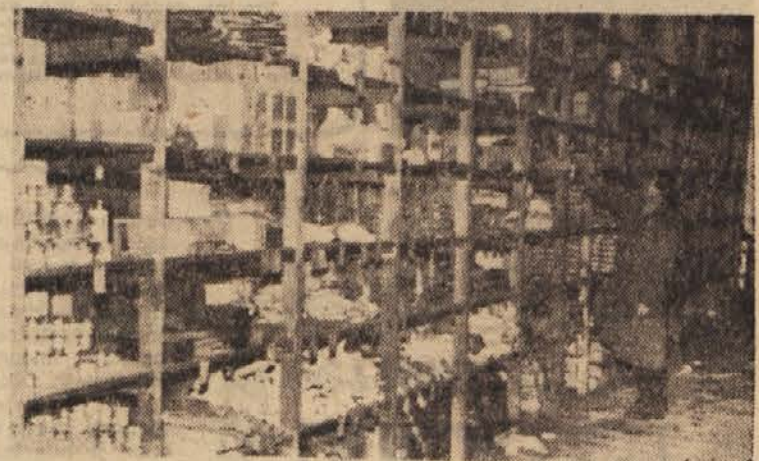
naj bi trgovino postopoma preoblikovale v močnejši instrument socialističnega gospodarstva in hkrati uveljavila težnjo, da blago po najkrajši poti in čim ceneje prihaja od proizvajalcev do potrošnikov.

Ne menimo razpravljati o napovedanih nadaljnjih spremembah v organizaciji maloprodajne trgovine, spričo svojstvenih razmer na Primorskem naj posredujemo le nekaj misli o obsegu in značaju tukajšnje grosistične trgovine.

Predvsem naj poudarimo prepričanje, da v goriškem okraju razvoj trgovine in izpolnjevanje blagovnega prometa nista mogoča brez grosističnega podjetja. Preskrbovalna središča v Ljubljani, Mariboru, Celju, Kranju, na Jesenicah in drugod so preveč oddaljena, da bi mogli grosisti na primer iz Ljubljane oskrbovati hitro in z vsem blagom maloprodajno trgovino na zemljepisno obsežnem področju okraja. To mnenje naj ponazorimo z dejstvom, da železniška proga povezuje samo kraje v nižinskih predelih, oddaljene trgovine v raztresenih gorskih vaseh na Tolminskem, Trnovsko-Banjiški planoti in drugod pa je

ki so jih v zadnjih mesecih pripravili gospodarski organi, Trgovinska zbornica in politične organizacije pri okrajnem ljudskem odboru v Novi Gorici. Za eno samo grosistično podjetje je ugodna še okoliščina, da posejudo dovolj skladiščnih prostorov za vse vrste blaga in za ves okraj. Pri drugih dveh grosistih bi morali primerna skladišča šele primerno urediti ali jih celo graditi; vsi pa se zavedajo, da bi bile zadevne naložbe neupravičene, ker za grosistično trgovino v goriškem okraju pač zadoščajo urejena in obstoječa skladišča v Sempetru.

Organizacijske slabosti v grosistični trgovini bo potrebno rešiti tako, da bo čimprej uresničili priporočila, sprejeta na omejenih sestankih in konferencah. Deloma so jih sicer že izpolnili s tem, ko sta obe nadaljnji grosistični podjetji prevzeli več nekdanjih trgovin kmetijskih zadrug ter se še s nekaterimi stvarnimi ukrepi zavezali za naglo rast maloprodajne trgovine.

Oddelek za gospodinjske potrebnosti

moč redno oskrbovati samo s kamioni, razumljivo, iz bližnjih središč.

Hkrati seveda ni mogoče oporekati tistim, ki menijo, da so trije grosisti preveč. Tudi specializacija po strokah stvari v bistvu ne more menjati; potrebe maloprodajne trgovine v okraju skratka niso tolikšne, da bi terjale kar tri grosiste. Zakaj bi vsa podjetja životarila in s svojo posredniško vlogo na trgu samo dvigala stroške in s tem cene blaga? Gotovo je bolj smotrno in koristno, da krajevna skupnost omogoči obstoj močnega grosista ter podjetju pomaga, da bi lahko čimbolj vzorno in poceni poslovalo.

Do takšne ugotovitve so prišli tudi na številnih posvetovanjih, sestankih in konferencah,

Delavski svet, upravni odbor in kolektiv grosističnega trgovskega podjetja »Grosist Gorica« v Sempetru pri Novi Gorici toplo čestitajo vsem državljanom naše socialistične domovine ob novem letu 1959. Priručna voščila zlasti kolektivom grosističnih podjetij v državi in drugim našim dobaviteljem, odjemalcem v Slovenskem Primorju in vsem številnim poslovnim prijateljem.

TO STRAN SMO PRED NOVIM LETOM ODPOTILI GROSISTIČNEMU TRGOVSKEMU PODJETJU »GROSIST-GORICA« V ŠEMPETRU PRI NOVI GORICI

Oddelek živil

OTROCI IN ŽIVE SLIKE

Angleški psihologi o vplivu televizijskih sporedov na najmlajši rod

- Ali pomeni televizija nevarnost za otroke? Ali se lahko v otroku razvije televizomanija, pojav, ko otrok kakor začaran ždi ure in ure pred osvetljenim televizijskim platnom? Kakšne prednosti in kakšno morebitno škodo prinašajo televizijski sporedi mladim gledalcem?

Vprašanja, o katerih razpravljajo pedagogi in starši v številnih deželah, kjer se je televizijska mreža že močno razpredla, so štiri leta proučevali angleški psihologi. Zaznamovali so primere, ko je otrok zgrabil nož, ker mu je mama pred nosom izključila televizor, ki je prav takrat

oddajal kriminalko. Ameriški tisk je opisal že na ducate takih primerov, pedagogi pa so postali zaskrbljeni zaradi mladih "televizomanov", ki po ure in ure spremljajo sporede, najpogosteje kavbojske in kriminalne, ter tako postanejo ravnodušni do drugih življenjskih področij.

Angleški znanstveniki so hoteli natančno proučiti reakcijo povprečnega otroka na televizijo. Obsežne znanstvene raziskave so zajele 4500 otrok, svoje vtise in skrbi so razložili starši in predavatelji, rezultate pa so primerjali z lastnostmi otrok, ki doma nimajo televizijskega sprejemnika. V celoti je vsak anketirani otrok odgovoril na približno 400 vprašanj.

Po dolgoletnih analizah so objavili ugotovitve v knjigi, ki obsega 522 strani. Na nekaj mestih so psihologi ugotovili, da vpliv televizije na izkoriščanje prostega časa, na znanje in značaj še zdaleč ni tako močan, kakor na splošno menimo. Povprečnemu otroku televizija ne škoduje, hkrati pa mu tudi ne koristi. Prav tako ni res, da otroci postanejo televizomani, brž ko dobijo doma televizor; televizija ne povzroča nespečnosti, težkih sanj, malomarnosti v šoli itd., prav tako pa televizijsko platno ni krivo otrokove kratkovidnosti.

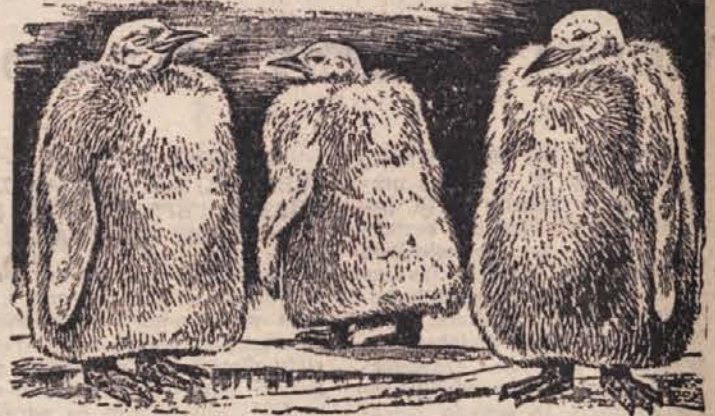
To so v glavnem pozitivne ugotovitve, je pa tudi nekaj negativnih. Televizija intelektualno ne spodbuja otrok, razen seveda najmlajših in povsem nenadarenih. Psihologi so zbrali ugotovitve o povprečnih otrocih. Odgovor na vprašanje, ali povprečni otrok zaradi gledanja televizijskega sporeda nima dovolj časa za učenje: Ne.

Anketirani otroci, stari od 10 do 15 let, so prebili pred televizijskim platnom povprečno 13 ur tedensko, kar pomeni, da niso sedeli pred televizorjem niti dve uri dnevno. Le petnajst minut tega pomeni izgubo "prostega časa", ki bi ga otroci sicer preživeli na čistem zraku. Tudi brez televizorjev bi izgubili dnevno uro in tri četrt za "dejavnosti", kakršne so poslušanje radijskih oddaj, filmske predstave itd.

Naj posredujemo nekaj ugotovitev angleških psihologov. Čim bolj inteligenten je otrok, tem manj zanimanja kaže za televizijski spored. Seveda so tu mišljene določene oddaje, predvsem kriminalke in kavbojke. Otroci, ki redno gledajo televizijske sporede, kažejo manj osebnih pobud kot tisti, ki prisostvujejo televiziji le kdaj pa kdaj. Tri četrtine anketiranih otrok je odgovorilo, da so jim najbolj všeč odraslim namenjene oddaje. Na prvem mestu so kriminalni televizijski filmi, potem kavbojke, pisane oddaje, drame in nazadnje oddaje za otroke. Otroci, ki jih vznemirjajo "oddaje o vesolju", postanejo povsem ravnodušni do dnevnih poročil o nesrečah. Nemara je zanimivo tudi to, da se mladi gledalci ne razburjajo preveč, če se na televizijskem platnu vrstijo prizori s streli in spopadi, ugotavljajo angleški psihologi.

WALT DISNEY PODOBE IZ NARAVE

OBLEKA PO STAROSTI

DORAŠČAJOČI KRALJEVSKI PINGVINI IMAJO MEHKE PUHASTE PLAGSKE.

ODRASLI PA MORAJO DAN ZA DNEVNO HODITI V BELO-CRNEM FRAKU.

V nove pustolovščine

Morski samotar in proučevalec možnosti za ohranitev življenja brodolomcev Alain Bombard se ponovno odpravlja na pot. Čeprav je pri njegovih oktobrskih poskusih z gumijastimi reševalnimi čolni izgubilo življenje osem prostovoljcev, ki so utonili v strašnem viharju, se Alain s sodelavci ponovno odpravlja na širno morje. Na očitke francoske javnosti odgovarja s trditvijo, da bodo njegove raziskave in ugotovitve koristile še mnogim ljudem.

To pot gre Bombard na morje v 17 metrov dolgi, 5 metrov široki in 20 ton težki jadrnici, ki bo pravzaprav miniatura modernega znanstvenega laboratorija, opremljenega z elektronskimi napravami. Na jadrnici brez pomožnih

motorjev bo kletka s poskusnimi živalmi, zraven pa salon, knjižnica, osem postelj za znanstvene sodelavce in dvoje kabin za proučevanje morja.

Bombard namerava postati pionir nove znanstvene panoge, imenovane človeška oceanografija. Proučeval bo morje, mornarske poklicne bolezni, kožne in žlezočne čire, morsko bolezen, neotolažljivo mornarsko žejo in njegove staranje pomorščakov, ki se večinoma že pri štiri-desetih letih odpravljajo v pokoj.

Kot prvi človek bo proučeval vse te pojave pri viru, torej sredi širnega morja in sicer ne glede na vreme. V ta namen se bo odpravil na pot, ki bo trajala pet

let, plul pa bo od Ria de Oro do Antilskih otokov in dalje mimo Porto Rica na Japonsko. Spotoma bo v vsakem večjem ribiškem središču izbiral najmočnejše ribiče in mornarje, ki naj bi prostovoljno sodelovali pri njegovih poskusih.

Žalosten sprehod

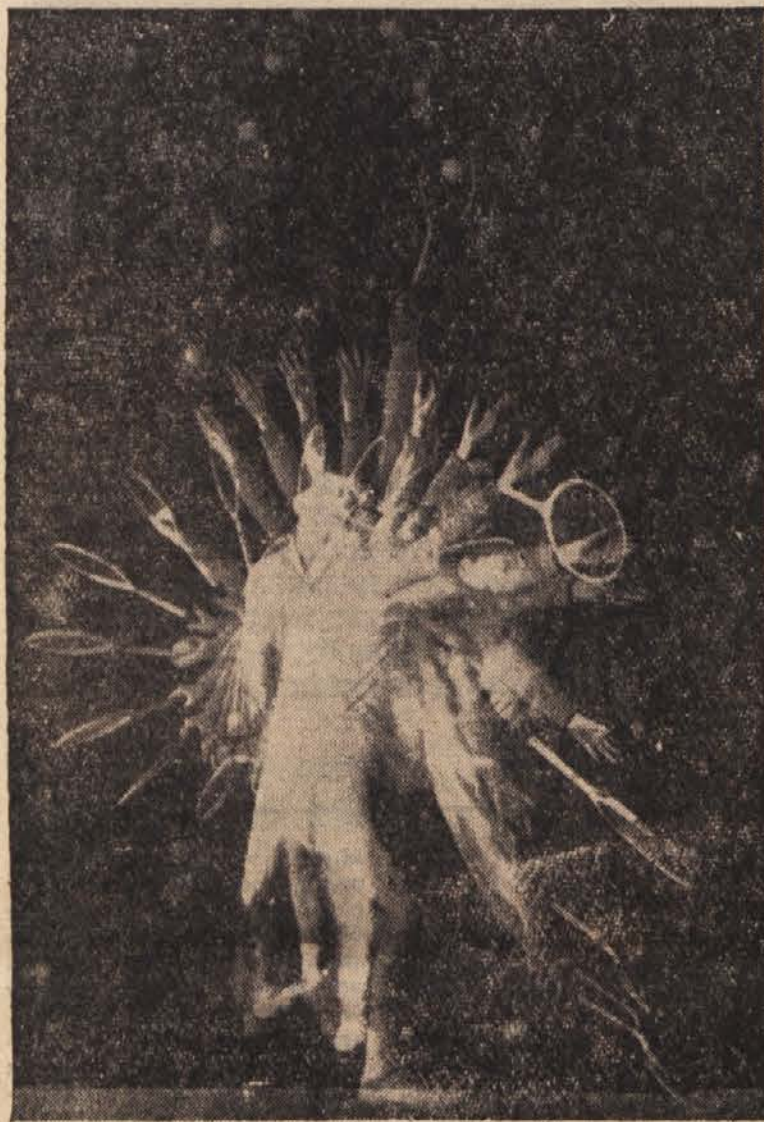
Na železniško postajo v nekem londonskem predmestju je pred dnevi prišlo dekle. V temni obleki je bilo, počasi je hodilo po peronu in se ustavilo na tistem koncu, kjer so pred letom dni v gosti londonski megli trčili trije vlaki.

Mladenka se je sprehodila po peronu, nato pa je stopila v hladno čakalnico, kjer so po železniški nesreči položili na mrtvaški oder devdeset žrtev trčenja.

Vratar je začudeno gledal dekle, ki je mirno hodilo sem in tja in se nazadnje izgubilo v megli pred postajo. Ko je odšla, je vratar stopil v čakalnico. Takrat je doumel, zakaj je bila tu. Na težki mizi v čakalnici je opazil šopek spominkic, zraven pa z deklisko roko napisane besede: »Dragi očka, zelo Te pogrešam! Poljublja Te Tvoja Wandy.«

Svetovni popotnik

Mlad italijanski pisatelj iz Padova Giorgio Amoretti se je odpravil z motornim kolesom na potovanje okoli sveta, ki bo trajalo 900 dni. V začetku tega meseca je bil v Los Angelesu.

Takole je neki francoski fotograf ujel na film začetni udarec teniškega igralca. Slika je osvetlila 18-krat v sekundi, in sicer vsakikrat s stotisočinko

Potrošnja vžgalic

Če bi sešteli podatke v poročilih evropskih statističnih uradov, bi dobili zanimivo številko: dnevna potrošnja žveplenk znaša v vseh evropskih deželah štiri milijarde, kar je 420 ton fosfora. Delo, ki ga vložimo v prižiganje žveplenk, pomeni — seveda v celoti vzeto — veliko izgubo časa. Če na primer potrebujemo za eno vžgalico sekundo, nanese to pri vsem evropskem prebivalstvu 126 let, 9 mesecev, 5 dni in nekaj ur dnevno.

RIO PRESENEČENJE V NEDELJO!

Drobne ZANIMIVOSTI

DOBRA VOLJA JE VAŽNA
Najstarejši prebivalec Azerbejdžana Mahmud Ejjadov, ki je po poročilih moskovskega radia praznoval pred dnevi 106-letnico rojstva, je na vprašanje, kaj ga najbolj veseli, odgovoril: »Dobro življenje. Delo in dobra volja, zakaj mladosten človek ne preživi mnogo nesreč.«

Obdobju je bilo 33 požarov, ki so povzročili skoraj dva milijona šilingov škode.

ODKRILI SO NOV VIRUS
Pred kratkim se je po severni Nemčiji razširila nova kožna bolezen, ki so zanjo značilni mehurčki. V Hamburgu so odkrili njenega povzročitelja. Naj so mu ime »ECHO«.

NESREČE IN POŽARI
Prejšnji teden je bilo na avstrijskih cestah 1280 prometnih nezgod, ki so zahtevale 42 smrtnih žrtev, 955 ljudi pa je bilo poškodovanih. V istem

VELIK KUSCAR
Zivalski vrt v Anversu je dobil velikega kuščarja, ki je menda edini svoje vrste. Dolg je skoraj tri metre, tehta pa 80 kg.

Boj za najrazličnejše miss se je nekako »povsakanjil«, zato so ubrali nekaj novih oblik. Tako so se na primer v italijanski Aosti pomerile pred številnimi člani komisije italijanske in francoske manekenke za naslov »perfektna«. Posnetek kaže manekenke na obhodu

DOROTHY SAYERS:

Strupeni PRAH

Namenoma doslej še nisem omenil nečesa, kar je prav tako pokazala analiza. Arzen so našli tudi v pokojnikovih laseh. Pisatelj Boyes je imel kodraste lase, po navadi precej dolge, in sicer nad celom dobrih petnajst centimetrov. Arzen so našli tik ob lasnih koreninah. Sledovi niso segli do lasnih vršičkov. Strokovnjak pravi, da je bilo v pokojnikovih laseh več arzena, kot pa ga je običajno najti. Pri mnogih ljudeh se najdejo drobni sledovi arzena v laseh ali v koži, seveda ne toliko kot v našem primeru.

Medicinski strokovnjaki so si edini v mnenju, da se arzen nabira v koži, v nohtih in v laseh. Najprej ga je opaziti v lasnih koreninah, potem pa seže z rastjo vse do lasnih vršičkov. Po vsem tem je torej mogoče ugotoviti, kdaj je prišel arzen v človeški organizem.

Po daljši razpravi so se strokovnjaki sporazumeli, da se pokažejo prvi sledovi arzena ob

7 lasnih koreninah nekako po desetih tednih. Na splošno zrastejo človeški lasje za petnajst centimetrov v letu dni. Arzen se torej oddaljuje od lasnih korenin, prehaja z rastjo proti vršičkom in seže na konec las. Mislim, da bo to še posebej jasno poročnicam, saj je pojav prav takšen kot pri tako imenovani trajni. Frizer nakodra lase, ki rastejo. Nazadnje so lasje blizu kože spet gladki in jih je treba iznova skodirati. Po oddaljenosti kodra od lasne korenine se da ugotoviti, kdaj je bila trajna napravljena. Prav tako črna lisa v obtočenem nohtu počasi potuje proti koncu prsta.

Po mnenju zdravnikov dokazuje arzen v Boyesovih laseh, da je pokojnik vzel arzen tudi vsaj tri mesece pred smrtjo. Takoj vam bo jasno, kolikšnega pomena je ta ugotovitev v zvezi s tem, da je obtoženka kupovala arzen v aprilu in maju in da je imel pokojnik želodčne krče po vsakem srečanju z obtoženko, torej marca, aprila in maja. Obtoženka in pokojnik sta se ločila meseca februarja. Marca je Boyes zbolel, junija pa je umrl. Med tistim njunim prepričim in njegovo smrtjo je dolgo obdobje petih mesecev, doba štirih mesecev pa med prvim napadom in smrtjo. Morda se vam bodo zdeli ti datumi posebnega pomena.

Zdaj pridemo k policijski preiskavi. Ko je prišel na dan sum o umoru, so detektivni nadzorovali Harriet Vane. Nazadnje so stopili v njeno stanovanje in jo zasilili. Ko je slišala, da je Boyes menda umrl zaradi zastrupitve z arzenom, je bila videti zelo presenečena. Vprašala je: »Z arzenom? Čudno!«

Potem se je zasmejala: »Veste, prav zdaj pišem knjigo, v kateri nekoga zastripajo z arzenom.«

Vprašali so jo, ali je kupovala arzen in druge strupe. Ni tajila. Takoj je razložila, prav tako je povedala kot kasneje pred sodiščem. Hoteli so vedeti, kaj je delala s strupom, pa je odgovorila, da ga je sežgala, ker je nevarno imeti kaj takega v hiši.

Stanovanje so preiskali, strupa ni bilo, našli so le nedolžna sredstva, na primer aspirin in nekaj drugih vsakdanjih zdravil. Trdovratno je zanimala, da bi kdajkoli dala Boyesu arzen ali kak drug strup. Zanimalo jih je, ali ni morda prišel arzen po naključju v kavo, ki jo je ponudila Boyesu. Odgovorila je, da to ni mogoče, ker je uničila vse strup še pred koncem maja.

Zagovornik je sodniku skočil v besedo in ga prosil, naj porotnike še enkrat opozori na Chalonerjevo izjavo.

»Zagovorniku se lepo zahvaljujem. Porotniki, vi veste, da je Challoner obtoženkin knjižni agent. Izjavil je, da sta s pisateljico že decembra razpravljala o vsebini njenega novega romana. Takrat mu je povedala, da gre za umor s strupom, verjetno z arzenom. Morda se vam bo zdelo, da je obtoženka še pred ločitvijo od Boyesa namenila kupiti arzen. Temo je očitno natančno proučila, zakaj na njeni knjižni polici so našli kopico delil o sodni medicini in o strupih, pa tudi vrsto poročil o razpravah v zvezi s takimi umori.«

Mislim, da sem vam s tem opisal primer po resnici in v celoti. Ta ženska je obtožena, da je z arzenom zastrupila svojega prejšnjega ljubimca. Dejstvo je, da je Boyes umrl zaradi zastrupitve z arzenom. Če boste prišli do prepričanja, da mu ga je dala z namenom, da bi mu škodovala ali ga usmrtila, je vaša dolžnost, da jo spoznate za krivo.

Zagovornik Biggs je obrazložil v svojem govoru, da obtoženka ni mogla imeti povoda za takšno dejanje. Smatram za svojo dolžnost, da vam povem: pogosto se primeri, da kdo koga umori brez posebnega vzroka. Seveda je vprašanje, ali je sploh mogoče najti zadostne vzroke za takšen zločin. Zlasti med zakonci in med ljudmi, ki živijo v podobnem razmerju, se rado primeri, da nagli ljudje iz strasti zagrešijo zločin.

Obtoženka je imela arzen, zraven pa seveda tudi strokovno znanje in priložnost, da mu je strup dala. Obramba zatrjuje, da to še ni zadosten dokaz. Zahteva dokaz, da strup ni mogel priti na noben drug način v pokojnikov organizem. Prosim vas, upoštevajte to! Če obstoje po vašem mnenju upravičeni dvomi o obtožnici, ki pravi, da je obtoženka namenoma dala Boyesu strup v kavo, ne boste rekli, da je kriva. Seveda vam ni treba ugibati, kdo bi sicer prišel v postev. Pretehtajte primer kot celoto in nam potem sporočite svoj sklep!

Tretje poglavje

»Mislim, da se ne bodo dolgo posvetovali,« je rekel Waffles Newton. »Zadeva je jasna. Grem, dokončati moram poročilo. Ali mi boš pozneje povedal, če bo kaj posebnega?«

»Prav rad,« mu je odgovoril Salcombe, »jaz pa te prosim, bodi tako prijazen in oddaj moj članek na poti v uredništvo. Naroči kako pijačo zame, grlo se mi bo posušilo.« Pogledal je na uro. »Bojim se, da do izdaje ob pol sedmih ne bo gotovo. Stari je vesten in tudi neroden.«

»Porotniki se vsaj morajo delati, kakor da se posvetojuje,« je rekel Newton. »Dvajset minut časa jim dajem. Nemara bi tudi oni radi kadili, prav kakor jaz.«